

Boksamling utgifven af de skånska landskapens historiska och arkeologiska förening.

SKÅNSKA

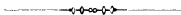
VISOR, SAGOR OCH SÄGNER,

SAMLADE OCH UTGIFNA

AF

EVA WIGSTRÖM

(AVE).

LUND 1880.

FR. BERLINGS BOKTRYCKERI OCH STILGJUTERI.

Fru Eva Wigström, som med understöd af de skånska landskapens historiska och arkeologiska förening företagit omfattande samlingsarbeten till upplysning af den skånska allmogens lif har till föreningen meddelat dessa utdrag ur ett större arbete öfver ämnet.

Herr Hjelman.

(Upptecknad i Kågeröds socken).

Herr Hjelman han tjente i konungens gård
i fyrtio veckor och dertill ett år.
— Så frankt rider Hjelman i sadeln. —

Han tjente der icke så mycket för lön,
men konungens dotter var honom så skön.

Brådt kom der ett bud till konungen in:
”Herr Hjelman han lockar bort dottern din.”

Konungen sänder småsvennerna två:
”Befall herr Hjelman för mig att stå!”

Hjelman han talar till småsvennerna två:
”I käre småsvenner, I gifven mig råd!”

”Bästa rådet, som vi dig gifva kan
det är, att Hjelman vill resa ur land.”

”Nej, förr än jag rymmer för sådan en sak,
förr skall jag slåss med sju prinsar i dag!”

Herr Hjelman han svängde sin gångare kring,
sex prinsar han lade deruti en ring.

Den sjunde, herr Olof, på sina bara knä:
”Min käre herr Hjelman, du skona mitt lif!”

”Väl kan jag skona ditt unga lif,
allenast du vill vara trogen mot mig.”

Herr Hjelman slog handen mot sadelknapp:
 ”Här skall du finna en hjelte så rask.”

Herr Olof slog handen mot en sten:
 ”Här skall du finna en yngling så ren.”

Herr Hjelman red före med uppkrusadt hår,
 herr Olof red efter med två falska råd.

Herr Hjelman visste ej ordet utaf,
 förrän hans hufvud låg långt derifrån.

Herr Olof satte hufvudet på ett spjut,
 så går han sig till syster sin ut.

”Se hit min syster, fager och fin,
 här har du hufvudet af kärasten din!”

”Är det hufvudet af kärasten min,
 så tag der en kanna, fulltappad med vin!”

Den första dryck han af vinkannen drack,
 en silfverbunden knif i hans hjerta hon stack.

Och när det blef dager och dagen var ljus,
 låg' liken tio i konungens hus.

Den ene var kungen, så prinsarne sju,
 den andre var Hjelman och hans unga brud.
 — Så frankt rider Hjelman i sadeln. —

Jungfrun och bergamannen.

(Upptecknad i Norrhviddinge socken).

Jungfrun skulle sig till ottesången gå,
— Tiden göres mig lång —
så gångar hon sig åt rosendelund.
— Ty jag vet att sorgen är tung —

Hon klappar på bergsporten med fingrarne små:
”Statt upp, du bergskonung, tag låset ifrå!”

Bergskungen hade fingrar båd’ mjuka och små,
dock tog han sjelfver det låset ifrå’.

Så tog han den jungfrun genast i famn
och bar henne så till silkesängen fram.

”Dig så vill jag gifva en tunna guld,
om jag får tala med min far och mor så huld.”

”Gifver du nu mig en tunna guld,
så skall du få tala med din far och mor så huld.”

När som hon kom till sin faders gård,
ute stod hennes moder och kammad’ sitt hår.

”Välkommen min dotter, välkommen till mig!
Hvar har du väl varit så långan en tid?”

”I berget har jag varit i åtta runda år,
der aflad’ jag sju söner och en dotter så båd’.”

Bergskonungen hastigt inom dörren steg:
”Hvad är det för tal I hafven om mig?”

”Det är ej annat tal, jag hafver om dig,
än det om våra söner och vår dotter så huld.”

Bergskungen slog bruden på blekblommad kind,
så blodet det stänkte på guldkläderna fin’.

De redo, de redo allt öfver en mad,
bergskungen han log, men jungfrun hon bad.

De redo, de redo allt öfver en bro,
Jungfrun hon gret, bergskungen han log.

De redo det berget tre gånger omkring,
så öppnades berget och de sluppo in.

Hennes dotter hon satte till henne guldstol:
”I sätten er neder med ett bedröfvadt mod!”

”Gifven mig nu hit en kanna med vin,
så skall jag nu dricka min käraste till!

Gifven mig nu hit ett glas med mjöd,
så skall jag nu dricka mig sjelf till död!”

Den första dryck hon af mjödglaset drack,
— Tiden göres mig lång —
ögonen de runno och hjertat det sprack.
— Ty jag vet att sorgen är tung. —

Systemordet.

(Upptecknad i Asmundtorps socken).

Der bodde en bonde vid sjöstrand
— Tungt är mitt lif —
och tvänne döttrar det hade han.
— Här ståndande gräs om sommaren. —

Den äldsta var svart, som svartan jord,
den yngsta var hvit, som den klara sol.

Så kom der friare, en och två,
men begge friad' till den yngsta ändå.

Och syster talte till syster så:
"Kom, låtom oss ned till tvättesten gå?"

"Hvad skola vi i dag vid tvättesten,
vi hafva ju all vår klädbonad ren?"

"Vi tvätta oss begge i vattnet nu,
så blifver jag väl så hviter som du."

"Om du tvättar dig båd' natt och dag,
så blifver du aldrig så hviter som jag."

Så gingo de båda till sjöstrand
och tänkte allt uppå den fästeman.

Den yngsta hon trampad' på tvättesten,
den äldsta hon sköt henne ut i sjön.

Så tog hon fatt med hand och fot,
så simmade hon till alerot.

Ack, kära min syster, du rädda mitt lif,
så vill jag dig gifva min silf'bundna knif!"

"Din silf'bundna knif, den får jag ändå,
men aldrig skall du det gröna landet nå."

"Ack, kära min syster, du hjelp mig i land,
så vill jag dig gifva mitt röda guldband!"

"Ditt röda guldband det får jag ändå,
men aldrig skall du det gröna landet nå."

"Ack, kära min syster, du hjelp mig i land,
och dig vill jag gifva min fästeman!"

"Din fästeman, den får jag väl ändå,
men aldrig skall du det gröna landet nå."

"Helsa då hem till min fader god,
jag dricker mitt bröllop i klaran flod.

Och helsa hem till min moder kär,
i klaran flod redt mitt bröllop är.

Och helsa hem till min fästeman,
min brudsäng är bäddad på hvitan sand.”

Der bodde en spelman vid den strand,
han såg det liket ligga vid land.

Han jungfrun uppå stranden bar
och gjorde af henne en harpa så rar.

Han bygde den af det snöhvita bröst,
den harpan månd’ klinga med ljuflig röst.

Så skar han af henne de fingrar fem
och gjorde harpeskrufvar af dem.

Så tog han jungfruns guldgula hår
och harpesträngar deraf han snor.

Så gångar han sig till bröllopgård,
der bruden hon dansar med guldband i hår.

Det första slag han på harpan slog,
den bruden hon satt uti brudstol och log.

Det andra slag, som från harpan rann,
den bruden bleknar i skruden grann.

Ty rösten från harpan så underligt klang,
om drunknad syster den tonen sang.

Det tredje slag han på harpan slog,
— Tungt är mitt lif —
den bruden hon föll till golfvet och dog.
— Här ståndande gräs om sommaren. —

Herr Magnus och backafruarna.

(Upptecknad i Norrhviddinge socken).

Herr Magnus han gångar sig åt rosendelund,
 åt rosendelund att spatsera,
 der mötte då honom backafruar tre,
 de helsade på honom så gerna:
 — ”Min gode herr Magnus, trolofvar du mej?
 Du svarar mig aldrig nej, utan jo, ja!” —

”Dig vill jag gifva en skjorta så fin,
 så fin, som någon riddare vill slita;
 inte skall hon vara väfd eller sydd,
 men virkad utaf silket det fina.

Dig vill jag gifva de oxparen sju,
 och alla ska' de vara snöhvita;
 om du så rider genom kungariken sju,
 slätt aldrig deras like du skall finna.

Dig vill jag gifva grå fålarne sju,
 som gångar uti rosendelunden;
 aldrig har der varit betsel i deras mun,
 långt mindre sadel på ryggen.”

”Den gåfvan, den gåfvan, den gåfvan var väl god
 om I voren kristeliga själar;
 men I ären utaf de mordiska mör,
 som alla menniskor vilja förföra.”

Den ena hon satt vid hufvudet och grät,
 den andra hviskad' honom i örat,
 den tredje hof upp så jemmerlig en sång,
 så både berg och dalar månde röras:
 — ”Min gode herr Magnus, trolofvar du mej?
 Du svarar mig aldrig nej, utan jo, ja!” —

Den döde brudgummen.

(Upptecknad i Bjufs socken).

Det var så sent en afton, då allting var tyst,
då skulle den döde till liten Kerstin gå.

— Hon gråter efter honom uti löndom. —

Han knackade på dörren med fingrarne små:
”Statt upp, liten Kerstin, drag låset ifrå’!

Vill du ha veta hvem som här vill in,
så är det lille vännen eller fästemannen din.”

Jungfrun stod upp, drog låset ifrån:

”Välkommen min käraste, hvar kommer du ifrån?”

Så satte hon honom på förgyllande stol,
der drog hon af honom både strumpor och skor.

Se’n satte hon honom på förgyllande skrin,
och tvättade hans fötter i rödaste vin.

De lade sig att sofva, den sömnen var ej lång,
de sofvo icke mycket, de bara taltes vid.

”Ack hör du, liten Kerstin, gråt icke efter mig,
jag kommer aldrig mera på jorden till dig.

Och hvar gång du gråter med sorgset mod,
då droppar i kistan det rödaste blod.

Men hvar gång du glädes och fröjdar dig,
så växer der en lilja i kistan hos mig.

Det lider nu mot ottan och hanen han gal;
nu får jag med vännen intet mera tal.

Statt upp, liten Kerstin, drag kläder uppå dig,
så skall du få följa ett stycke väg med mig!”

När som de kommo ett stycke utom by’,
så fingo de se en morgonstjerna ny.

När som de kommo uppå kyrkogård,
der fälde den döde sitt fagergula hår.

Liten Kerstin hon tittade på stjernorna små,
den döde försvann, han for långt derifrån.
— Hon gråter efter honom uti löndom. —

Stoltan Elin.

(Upptecknad i Stenestads socken).

Stoltan Elin hon sadlar sin gångare grå,
— Uti löndom —
så rider hon sig till konung Olas gård.
— Ty lekt hade hon med konungasonen den unge. —

Ute för henne konung Olas moder stod:
”Är konung Ola hemma, I moder, så god?”

”Ja, konung Ola sitter i kammaren nu;
han aktar ej på en så ringa jungfru.”

”Jag må vara så ringa, jag vara må,
så skall jag likväl inför konungen gå.”

Stoltan Elin hon gångar sig i kammaren då,
konung Ola på henne med blida ögon såg.

Konung Ola satte henne uppå sitt knä,
gaf henne guldringar och kedjorna med.

Konung Ola tog henne uti sin famn,
gaf henne guldkrona och drottninganamn.

Stoltan Elin hon gick sig om dörren ut:

— Uti löndom —

”Nu har jag fått på min sorg ett godt slut!”

— Ty lekt hade hon med konungasonen den unge. —

Agneta och hafsmanen.

(Upptecknad i Asmundtorps socken).

Agneta hon gick sig på Højelandsbro,
 så kom der en hafsman från böljan upp.
 — Åh, hå, hå! Nå, nå, nå,
 så kom der en hafsman från böljan upp. —

Hans hår det var af det puraste gull,
 hans ögon de voro så fröjdefull’.

”Hör du, Agneta, hvad jag vill säga dig:
 Vill du nu följa till hafsens djup med mig?”

”Ja, gerna vill jag nu med dig gå,
 om du vill mig föra under böljan blå.”

Han stoppad’ hennes öron, han täppte hennes mun,
 så förde han henne till hafsens grund.

Agneta hon låg öfver vaggan och sang,
 så hörde hon Engelandts klockor de klang.

Agneta hon gick för den hafsman att stå:
 ”Må jag mig åt kyrkan få gå?”

"Åh ja så men, det må du väl få,
om du kommer åter till barnen de små.

Men när du kommer i kyrkan in,
du gånge ej i kär moders stol din.

När presten han nämner det "höja",
du ej dina knä' mände böja."

Han stoppad' hennes öron, han tåppte hennes mun,
så förde han henne från hafvets grund.

Agneta hon gick sig i kyrkan in,
der mötte hon sin moder i samma sinn'.

När presten han nämde det "höja",
hon djupt sina knä' mände böja.

"Ack hör du, Agneta, hvad jag vill spörja dig:
Hvar hafver du varit i åtta år från mig?"

"På hafsens djup, der ständar mitt bo,
der har jag gifvit en hafsman min tro.

Sju söner der hafver jag honom födt,
den minste han sofver i vaggan sött.

Men nu vill jag stanna på grönan jord
och aldrig mer sitta vid hafsmanne's bord."

Den hafsman han trädde i kyrkan in,
alla de små helgonbilder vände sig kring.

Hans hår det var som det puraste gull,
hans ögon de voro så tårefull'.

"Hör du, Agneta, följ nu hem med mig,
dina små barn de gråta efter dig."

"Ja, låt dem gråta bäst de gråta vill,
för aldrig så hörer jag dem mera till."

"Ack, tänk på de store och tänk på de små,
och tänk på den lille, som i vaggan låg!"

”Nej, aldrig jag tänker på stora eller små,
 långt mindre på den lille, som i vaggan låg.”
 — Åh, hå, hå! Nå, nå, nå,
 långt mindre på den lille, som i vaggan låg. —

De två konungadöttrarna.

(Upptecknad i Norrhviddinge socken).

Der kommo två flickor gångandes fram,
 — två rosor, två ädeliga blommor —
 så mötte de på vägen en gråhårig man,
 — ifrån Frankrike äro vi komna. —

”God dag, god dag, I gråhåriga man,
 är detta rätta vägen till konungens gård?”

”Ja, det är rätta vägen till konungens gård,
 men konungen är ej sjelf hemma i år.”

”Är intet konungen sjelf hemma i år,
 så är väl drottningen hemma och svarar för sitt hof.”

”God dag, god dag sköna drottningen vår,
 behöfver hans majestät tjenstefolk i år?”

”Hans majestät är ej sjelf hemma i år,
 men hvad är det för en syssla, som I kunnen ta er på?”

”Intet kunna vi brygga och intet kunna vi baka,
 men alla sorters silke kunna vi väl ihopmaka.”

Drottningen hon gick sig åt salen der in,
der tog hon fram flera silkesnystan fin'.

De satte i väfven, och det gick i fläng,
de satte på skeden, och det gick i sväng.

Den yngsta hon trädde på sked och på skaft,
den äldsta hon slog det första slag med kraft.

Det första slaget hon uti silkesväfven slog,
der satte hon i skön måne och sol.

Det andra slaget hon uti silkesväfven small,
der satte hon uti drottningens namn.

Det tredje slaget hon uti silkesväfven väf',
der satte hon i både foglar och trä'.

Hon lade denna duken på drottningens bord,
der fick hon se skön måne och sol.

Hon lade den duken på drottningens arm,
der fick hon se drottningens namn.

Hon lade den duken på drottningens knä,
der fick hon se både foglar och trä'.

"Den yngsta vill jag gifva halfva mitt land,
den äldsta vill jag gifva min ende son till man."

"Nej, det är intet bruket uti vårt land,
att syster får sin egen bror till man."

Så blef der stor glädje i konungens hus,
de tände upp lantärnor, facklor och ljus.

"Men hvad är ni för en moder så hård,
som sålde oss till sjörå för tio tunnor guld?"

Så blef der stor glädje i konungens land,
när de fingo igen två förlorade barn.

"Men hvad ha ni ätit denna långa tiden då?"
"Ormar och grodor, det kan ni väl förstå!"

Så blef der en stor glädje, när kungen kom i land,
 — två rosor, två ädeliga blommor —
 fick han taga tvänne kära döttrar i sin famn,
 — ifrån Frankrike äro vi komma. —

Bältet.

(Upptecknad i Konga socken).

Det var en söndagsmorgon, jag skulle till kyrkan rida,
 då tog jag på mig bältet mitt, ty jag skulle ut i verlden vida.
 — Hej, ro i land! hej! ropade han, der känna de mig och de
 mina. —

När jag kom till kyrkan fram, så band jag min häst vid en stätta.
 Så många som i kyrkan vor', de lyfte på hatt och hätta.

När jag kom i kyrkan in, der var både gamla och unga;
 så många som mitt bälte såg, de glömde både läsa och sjunga.

Presten stod för altaret och skulle på knä nedfalla,
 när han fick mitt bälte se, han glömde både Gud och alla.

Presten bjöd mig oxar tolf, och alla voro de hvita,
 jag skulle dem ta för bältet mitt, men jag tyckte det var för litet.

Kungen bjöd mig dottern sin och halfva kungariket,
 jag skulle dem ta för bältet mitt, men jag tyckte det var för litet.

Det var en måndagsmorgon jag blef så galen i tankar,
 då bytte jag bort bältet mitt mot två gamla vantar.

Det var icke så mycket med bältet mitt, som mången man väl
 tänkte.
 det var flätadt af sillafjäll och långa vidjelänkar.
 — Hej, ro i land! hej! ropade han, der känna de mig och de
 mina. —

Tärningspelet.

(Upptecknad i Asmundtorps socken).

Prinsessan satt i höganloft så tankefull i sinn',
 så kom der en gångarpilt till henne der in.
 — De lekte, de spelade guldtärning. —

"Ack, hör du fager gångarpilt, du spela nu med mig!"
 "Jag har ju inte rödan guld att sätta upp mot dig."

"Så sätt du upp din kapp och dina vantar grå,
 jag sätter deremot min ära och min tro."

Den första gång guldtärningen på taflebordet rann,
 väl gångarpilten tappade, prinsessan hon vann.

Den andra gång guldtärningen på taflebordet rann,
 den gångarpilt han tappade, igen prinsessan vann.

Den tredje gång guldtärningen på taflebordet rann,
 prinsessan hon tappade och gångarpilten vann.

"Och hör du, usle gångarpilt, du gånge ifrån mig!
 en silkestickad skjorta, den vill jag gifva dig."

"En silkestickad skjorta, den får jag, om jag kan,
 men jag vill ha den jungfru skön, jag med guldtärning vann."

”Ack, hör du, liten gångarpilt, hvad jag vill säga dig:
Det bästa skepp, i hafvet går, det skall du få af mig.”

”Det bästa skepp, i hafvet går, det får jag om jag kan,
men jag vill ha prinsessan, jag med guldtärning vann.”

”Ack, hör du, usle gångarpilt, dig skynda härifrån!
guldsadeln med hästen hvit, den skall du af mig få.”

”Guldsadeln och hästen hvit, dem får jag om jag kan,
men jag vill ha prinsessan, jag med guldtärning vann.”

Prinsessan står i jungfrubur och kammar ut sitt hår:
”Gud nåde mig nu, arma mö, för giftermål jag får!”

Den ungersven på golfvet går, han viftar med sitt svärd:
”Allt får du bättre giftermål än du det nu är värd.

Jag är väl ingen gångarpilt, fast än jag synes så,
jag är den bästa kungason i Engeland månd' gå.”

”Är du den bästa kungason i Engeland månd' gå,
så skall du få min trohet, ja om jag hade två.”
— De lekte, de spelade guldtärning. —

Kungen och vallpigan.

(Upptecknad i Reslöfs socken).

Bondens vallpiga hon lullar i vall
— Så väl hon kan —
och konungen hvilar i höganlofts sal
— Så väl hon kväda kunde. —

Konungen kallar på småsvennen sin:
”Hvem är det väl som slår gulddarpan min?”

”Der är väl ingen som er guldkarpa slår,
det är bondens vallpiga, som med getterna går.”

Konungen talar till småsvenner två:
”I bedjen den vallpigan in till mig gå!”

Tjenarne talte till vallpigan så:
”Till konungen skall du nu genast ingå!”

”Hur skall jag in till konungen gå;
jag är ju klädd uti vadmalet grå?”

”Kläd du dig uti skarlakan röd,
ty blifver du ute, det varder din död!”

Vallpigan hon klädde sig i skarlakan röd,
så gångar hon sig inom konungens dörr.

Hon kvädde i en dag, hon kvädde i två
och konungen dansad' och hela hans hof.

Vallpigan hon kvädde i dagarne fem,
konungen dansade och alle hans män.

”Och hvad jag skall hafva, det låt mig nu få,
ty sedan så må jag till getterna gå!”

”Hvad du skall hafva, det skall du nog få,
men aldrig så skall du till getterna gå.”

Han tog den vallpigan uti sin famn
och gaf henne krona och drottninganamn.

De fruar och mör, de ledo stor kvida,
när vallpigan hvilad' vid konungens sida.

De fruar och mör, de ledo stor harm,
— Så väl hon kan —
när vallpigan hvilad' på konungens arm.
— Så väl hon kväda kunde. —

Sven Hildebrand.

(Upptecknad i Reslöfs socken).

Sven Hildebrand gick för sin moder in.
 — Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön. —
 ”Har jag aldrig haft någon syster så fin?”
 — Men nog vet jag, att sorgen är tung. —

”Jo, du har haft en syster så fager och bård,
 men henne tog hafsfrun med magt och med våld.”

Sven Hildebrand han gick sig till stallet ned,
 der skådar han hästen så stor och så fet.

Han skådar den hvite, han skådar den grå;
 den hvite han lade guldsadeln uppå.

Så red han neder till Abildsgårds bro,
 der ute för honom då hafsfrun hon stod.

”Goddag, goddag min hafsfru så bård;
 ej vackrare tärna i verlden jag såg!”

”Icke är jag vacker, ej heller är jag din;
 men jag har en tärna, som är fager och fin.”

”Kan jag då icke din tärna få se?
 Jag därför vill gifva dig guldringar tre.”

”Behåll du gerna dina guldringar tre;
 min tärna, den fagra, du ändå får se.”

”Hur skall jag väl din tärna få se?
 Din port är af jern och ditt lås är af stål.”

”Min port är af jern och mitt lås är af stål,
 men mina små nycklar de låsa dem opp.”

Hafsfrun hon gångar sig i sitt höganloft.
 der väckte hon sin tärna ur sömnen opp.

”Du stånde nu upp, min tärna så bård;
i morgon skall du för en riddare stå.”

”Hur skall jag kunna för en riddare stå;
jag inte sett solen på de femton år?”

Hon klädde på henne en silkesydd särk,
som femton jungfruar haft uti verk.

Hon klädde uppå henne en kjortel så blå,
der femton guldvippor i fällarne låg’!

Hon klädde på henne en tröja utaf guld,
och förklädet var af demanterna fullt.

Hon kammad’ och hon krusad’ hennes fagergula hår,
det satte hon krans och guldkrona uppå.

Hon satte guldkannan uppå hennes hand:
”Nu gångar du dig till sjö och till strand!”

Då hon kom ned till sjö och till strand,
der ute för henne stod Sven Hildebrand.

”Goddag, goddag, du riddare så fin;
behagar skön riddaren taga en dryck vin!”

”Icke jag tager guldkannan ur din hand,
förrän du hafver nämt mig ditt fädernenamn.”

”Jag icke det får, ej heller det vill,
mig hafsfrun väntar, den hörer jag till.”

”Låt henne vänta så länge hon vill,
ty mig nu hörer du lika väl till.”

”Min fader han var en grefve så stolt;
min moder var en grefvinna så bård.

Min broder hette Sven Hildebrand;
mig sjelf blef aldrig gifvet ett namn.”

Hafsfrun väntade i dagarne tre,
men aldrig hon mer fick sin tärna att se.

”Hade jag trott henne vara så falsk,
så hade jag bräckt hennes nackabast.”

Der blef en glädje i hela den gård;
— Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön —
Sven Hildebrand har frälsat sin syster i år.
— Men nog vet jag att sorgen är tung. —

Slättboarnes skogsfärd.

(Upptecknad i Stenestads socken).

Det var en gång en hel lång rad slättboar, som skulle köra till skogsbygden efter ved. Gårdsdrängen körde före och alla de andre efter, och så träffade det sig ej bättre, än att han tappade sin yxa. När den, som körde näst efter honom, såg yxan ligga på vägen, sade han: "Hi, se der har gårdsdrängen lagt sin yxa, då får jag lägga min på samma ställe!" och så gjorde han som han sade. Den tredje drängen såg de två yxorna och tänkte, att der gårdsdrängen och halfkarlen lagt sina yxor der måste äfven han lägga sin, och så gick det hela långa raden igenom, så att, när slättboarne kommo fram och skulle fälla träd, hade de ingenting att hugga med. Men slättboarne få bra att äta, så de ha styrka i kroppen, derfor tänkte de att det nog skulle gå för sig att draga omkull träden om man bara gick rätt till väga. Så sökte de ut den ibland sig, som hade det största hufvudet, han satte det säkert fast i en stark gaffelgren och lät benen hänga. Så tog gårdsdrängen fatt i dessa ben, halfkarlen i hans och så hela raden, och så drogo de af alla krafter tills hufvudet rök af den främste och for långt in i skogen, men trädet blef stående.

"Det var inte bra!" sade gårdsdrängen, "hade knappen suttit på en liten stund till, så hade vi fått trädet omkull." Det sade de andre med, och derfor trodde de det var bäst att skrufva hufvudet fast vid halsen igen och så draga på nytt. Men hur de sökte och sökte under trädet efter hufvudet, kunde de ej finna det.

"Kanske när allt går omkring, så hade han ej något hufvud, när vi kommo hit?" sade gårdsdrängen.

"Det tror jag visst han hade, ty åtminstone vräkte han bra med kål i sig, innan vi körde hemifrån", svarade halfkarlen.

Men då hufvudet ej fans, beslöto de att hemta sina yxor, och på det hvar måtte få sin, skulle gårdsdrängen räkna sitt folk; men det kunde ej låta sig göra, då hufvudet fattades på den ene, så det ej kunde räknas till de andre. Då fick gårdsdrängen se något grönt, blött och rundt, som en ko lagt ifrån sig, och då kommo de öfverens om, att de alla skulle sticka näsorna deri och så räkna hålen; så många hål, så många yxor skulle der finnas.

När jag gick förbi dem stodo de alla och stucko näsan i det jag nyss nämde, och som det tycktes taga tid, gick jag min väg och låt dem stå der.

Den dumme pojken.

(Upptecknad i Tofta socken).

Det var en gång en enka, som mannen hade dött ifrån, och hon hade en pojke, som såg ut som folket är mest i Grimstorps socken. Modern tyckte, att han var både grann och kvick, ty han hade en näsa, som satt midt emellan ögonen och en mun, som satt ofvanför hakan, och kvick var han, ty innan han kunde tala ett enda ord, förstod han att sjelf slicka smöret från smörmaten och ge modern det bara brödstycket.

När han blef så gammal, att han skulle börja att läsa, gick det smått med den saken, och då modern frågade hur det kunde vara, så svarade han, att det var därför att han hade så mycket i sitt hufvud.

”Ja, jag får nog ej behålla min pojke länge; han blir inte gammal, som redan har så mycket i hufvudet! Sådana kloka barn lägges tidigt i jorden”, sade enkan. Det var nu ett svårt bekymmer, men det gick bort sedan hon en dag hade kammat och klippt håret på sin pojke. ”Nu är jag

glad", sade hon då till sin nabokvinna, "min pojke hade mycket i sitt hufvud, det är både visst och sant, men det mesta var dock löss. — Han kan nog lefva och bli karl, för nu vet jag att han ej är klokare än andra."

Nu var han store pojken, och så en dag befalte modern honom att köra in till staden och köpa henne en stoppnål, så hon kunde hålla hans strumpor hela. Han skulle ta ett lass hö med sig in till staden och sälja, så han kunde få penningar till stoppnålen. Han körde till staden, sålde höet och köpte stoppnålar för alla penningarne. Nålarne lade han i vagnen, band "lass-meden" öfver dem och körde hem.

"Mor, jag har sålt hölasset och fått en hel handfull penningar för 'et!" sade han, då han kom in i stugan.

"Ja, är det inte som jag alltid sagt, att du är en kvick pojke!

Hvar har du pengarne?"

"Dem köpte jag stoppnålar för, mor."

"Åh ja, det var också klokast; pengar gör man bara af med, men stoppnålarne bli i huset, de äro bra att ha. Hvar har du dem?"

"Jag lade dem i höstvagnen och band lass-meden öfver dem, mor."

"Det var dumt, min pojke; du skulle ha satt dem i din tröja. Kom det i håg till en annan gång!"

"Ja, mor, det skall jag nog minnas."

Så gick der en tid och så skulle pojken köra till sta'n och sälja smör samt köpa en jernstång; de penningar han fick öfver skulle han ta med sig hem.

"Här är jag med jernstången, mor, men jag kan intet komma in genom dörren med den!" ropade pojken ute på gården.

"Hvarför det, min pojke?" frågade modern inne i stugan.

"För den sitter på tvärs i min tröja, mor."

"Nu var du dum, min pojke; jernstången kunde legat i vagnen eller asat bakefter."

"Nej, mor, penningarne lade jag i vagnen."

"Pengar skall du alltid stoppa i din ficka, pojke; kom i håg det till nästa gång."

Nästa gång han körde till staden skulle han sälja en tunna korn; och som modern var rädd, att han skulle förstöra penningarne, så sade hon till honom, att han skulle köpa tjärkannan full med tjära, en påse salt, som han kunde sätta sig på, ett stop sirap och något annat smått, godt sk-teri för de andra styfrarne.

När då pojken kom hem hade han bundit saltsäcken bakefter vagnen, sirapen hade han i byxfickorna och höns-gödsel i kornsäcken. Köpmannen hade ej haft något smått, godt af det slaget utom detta.

”Men du har ju glömt tjäran, min pojke!”

”Nej, mor, om I vänden mig om, så tänker jag kannan sitter der bak, ty jag har suttit i den hela vägen.”

”Tröste mig för dina nya hvita tveskäftabyxor, pojke! Du skulle hängt tjärkannan under vagnen.”

”Ja, mor, det skall jag göra nästa gång.”

När det så blef marknad, sade enkan till sin son, att han skulle ta deras tjurkalf, binda den i vagnen och köra till marknaden och byta ut den mot en kviga; han skulle ge tre daler i bytespengar.

”Ja, mor”, sa’ pojken och körde.

På vägen kom han i sällskap med en man, som skulle gå och fästa sin dotter bort till piga. *Piga*, tänkte pojken, det var ju en sådan mor ville ha i stället för tjurkalfven. — Så frågade han mannen, om de ej skulle byta; hans mor ville ha en piga i stället för tjurkalfven och han ville ge tre daler i mellanhandel. Detta tyckte både mannen och pigan vara goda vilkor; mannen fick kalfven och rände bort med den, ty han var rädd, att pojken skulle ångra bytet. Men denne tog tösen och band händer och fötter i hop på henne och hängde henne under vagnen, der annars tjärkannan har sin plats.

När han då kom hem till modern och omtalade sin byteshandel och att han hade fört hem en piga i stället för tjurkalfven, så sade modern:

”Ja, när det är så stäldt med ditt förstånd, att du ej vet skilnad på en kviga och en piga, så vet jag ej bättre råd än att du får fria och gifta dig, min pojke.”

”Ja, mor, men jag vet ej hur det går till att fria”, sade sonen.

”Det behöfver du, som är så ung till åren, ej heller veta; det ärendet skall jag uträtta i ditt ställe”, svarade modern.

Så gick enkan och friade för sin son till en utan-bysdotter, som ingenting hört om hans stads- och marknadsfärder. Och som enkan hade både bord och bänkar och flere boskaps-djur än sonen och hästen, så fick han genast ja; nästa Söndag skulle fästmän möta sin fästman vid kyrkan, och så skulle de följas åt hem till enkan.

Men sonen fick under hela veckan så många föreskrifter af modern hur han skulle uppföra sig i kyrkan och hvad han

skulle säga till fästmön, att han på söndagsmorgonen hade så ondt i magen, att han ej kunde gå till kyrkan.

"Så får jag gå i ditt ställe; det blir också bäst", sade modern. "Men så får du i stället passa på ärtgrytan."

"Ja, mor, bara I sägen hur jag skall göra."

"Det är ingen konst. Se bara till att snart få det till att padra och smadra i grytan (puttra och smattra). När du hör detta, så skall du gå ut i vår hage, der är något grönt, som du skall hacka och lägga i grytan, och så till sist skall du lägga timjan och mirjan dit."

"Ja, mor, som I sägen; det är ingen konst", svarade sonen.

"Ja, och så var det en sak till! När jag nu kommer hem med din fästmö, så skall du gå in i stugan och sätta dig hos henne på bänken. Du skall ej säga något, utan blott då och då kasta ett mildt öga till henne."

"Ja, mor; det är lätt att komma i håg.

Enkan gick, och sonen stod och passade på ärtgrytan. Och som han stod der, började gässen att kackla inne i gäs-bänken i stugan. "Åh, der är det som skall padra och smadra i grytan!" sade han förnöjd och tog två gäss och slängde dem i ärterna. Derpå gick han ut i hagen och skulle hemta det gröna, då fick han syn på moderns gröna sticktröja, som hängde på en stickelbärsbuske bredvid purjosängen för att solas. "Der är det gröna", sade han, tog tröjan, hackade den och lade den i grytan. "Nu fattas bara timjan och mirjan", sade han, "så är maten färdig." Nu var det så, att de hade två hundar, den ene hette Timjan, den andre Mirjan, ty enkan sade alltid att de luktade bäst af alla kryddor. Sonen tog nu båda hundarne och kastade dem i grytan. "Se så, nu kan mor komma hem när hon vill, ty nu har jag gjort som hon sa'!"

Men så kom han i håg hvad modern sagt om de milda ögonen, och därför gick han ner i fähuset och tog ögonen ur korna och fåren. När så modern kommit in i stugan gick han in och satte sig på bänken hos sin fästmö och började kasta det ena ko- och fårögat efter det andra på henne. Hon frågade hvad detta skulle betyda, han sade att modern befalt honom kasta milda ögon till henne. Och när hon så fick se ärtgrytan med allt hvad der var i den, så bad hon modern behålla sin son och gick så sin väg, och han går ogift den dag i dag.

Den stackars prosten.

(Upptecknad i Kågeröds socken).

Det hände sig en gång, som det händt så många gånger, att en prost, som ej gift sig i sina yngre år, på ålderdomen tog sig en mycket ung hustru. Frun var mycket god vid sin gamle man och gaf honom så mycken rar mat han orkade äta. Detta hade nu allt varit godt och väl, om ej prosten för hvarje månad som gick hade blifvit allt trindare och trindare medan frun ej det ringaste lade på hullet. Häröfver blef prostfar bekymrad och rådgjorde i tysthet med klockaren, och denne höll det ej olikt, att hans vördighet gick i väntande dagar. Men för att förvissa sig om saken, knöt klockaren ett band kring prostens mage, sände sedan bandet till en klok kärring med förfrågan, om hvad kön fostret skulle bli.

När den kloka fick se bandet, kunde hon, att sluta af längden, ej tro annat, än det hade varit knutet kring en ko, och så lät hon helsa och säga, att det väntade blef en svartbrokig tjurkalf. Denna spådom gick prosten djupt till sinnes, ty han tyckte, att en sådan arfvinge skulle rent nedsätta hans anseende hos församlingsboarne. Han beslöt därför, att i all hemlighet vandra ut i vida verlden, så att de aldrig skulle få höra talas hvarken om honom eller hans kalf.

När han då hade gått så lång väg, att han rent slitit sulorna af sina stöflar, kom han till en galge, i hvilken der hängde en karl. Prosten såg, att den döde hade ett par nya stöflar på sig, och då han ej trodde att de kunde vara egaren till vidare gagn, tyckte han det ej var någon synd att taga dem. Men det var under vintern, så stöflarne voro hårdt fastfrusna vid den hängdes ben, därför hade prosten ej annat råd än att skära dessa af efter knäna och stoppa dem i sin påse; ty han hade förklädt sig till tiggare. Om kvällen kom han till en bondgård och bad om herberge öfver natten, hvilket han också erhöll; men som de ej viste att han var prest, fick han ligga i en säng, som stod i en kammar bredvid fähuset. Innan han lade sig, drog han de nya stöflarne af benstumparne och gömde dessa senare under sängen, derpå lade han sig och somnade, men dörren till kostallet stod öppen. Under natten hände det sig, att en af korna kalfvade och kalfven styltade in till prosten och stälde sig vid hans säng. När så hans vördighet vaknade tidigt på morgonkvisten och fick se en svartbrokig tjurkalf stå och

nosa på sängen, kunde han ej annat tro, än att det var den som han väntat sig. Förfärad öfver sin arfvinge beslöt han att rymma från den; kläder och stöflar kommo på med hast, tiggarpåsen fick han med sig, men den hängdes benstumpar glömde han kvar under sängen.

När bondens drängar om morgonen fingo se kalfven i vandrarens kammare, men ej sågo till gästen sjelf, blef der stor oro i hela huset och alla gåfvo sig till att söka efter den försvunne. Husbonden sjelf sökte under sängen och fick så fatt i den hängdes benstumpar. "Det var då hin till kalf, har han inte ätit upp karlen och ej lemnat mer än skankarne kvar!" sade han. Händelsen blef bekant i orten, prosten fick höra den, och då han tillika hörde att bonden kallade kalfven för sin, återvände hans vördighet till sitt kall, mycket smalare än då han begaf sig på vandring.

Den brunögde studenten.

(Upptecknad i Stenestads socken).

Det var en gång nere på slätten en kvinna, som aldrig sof bättre än då hon satt i kyrkan. Hennes man hade dock ålagt henne att höra efter kungörelserna, så att hon kunde säga honom om der var något nytt att få höra, ty sjelf ämnade han sig denna Söndag att bli hemma.

Hur hon nu hörde eller inte hörde, sade hon vid hemkomsten till sin man: "Vet du, far, presten läste upp, att alla brunögda ynglingar nu finge studera fritt i Lund." "Ja, hvad nytta ha vi af det, mor, vi ha ingen brunögd son, vi ha ju inga barn." — "Nej, far, barn ha vi inga, men vi ha den brunögde tjurkalfven, och den är oss så kär, som han vore vår egen, och kunde der bli en studerad karl af den, skulle det vara till heder för både dig och mig." — "Ja, mor, det skulle det."

Alltså blef det beslutadt, att mannen skulle leda den brunögde kalfven till Lund och lemna honom till en professor. När mannen kom dit gick han in till den lärde herren och sade, att han hade med sig en som ville studera, men som han ännu var litet vild af sig, så hade han bundit honom i porten, dit professorn kanske ville gå och se på honom. När professorn fick se den blanke kalfven, sade han, att den nog blef bra; om sex veckors tid kunde mannen komma tillbaka, så skulle ynglingen vara fullärd.

Glad gick mannen hem, och på den utsatta tiden for både han och hans "mora" till Lund, för att helsa på sin fosterson. — "Ja, han är redan borgmästare i Köbenhavn", svarade professorn.

"Sa' jag inte, far, att han blef till något stort! Nu resa vi dit och helsa på honom", sade moran.

De reste och gingo upp till borgmästaren i Köbenhavn. "God dag, du!" helsade mannen, "du är nog kommen bra till det." — Men borgmästaren ville ej kännas vid fosterföräldrarne, fastän moran påminde honom om all den goda mjölk hon gifvit honom, och mannen förmanade honom att ej vara högfärdig, fast man från kalfkätten kommit på borgmästarestolen, det var ändå dem han kunde tacka för sin lycka. — Då lät den förnäme herrn köra ut dem båda två, och då de kommo hem till sin gård igen, lofvade de att aldrig råda några föräldrar till att låta en tjur studera, ty det bringade dem bara skam till tack.

Min är ej den dummaste.

(Upptecknad i Landskrona).

Det hände sig en gång förr i verlden, liksom det kan hända ännu, att en man ej kunde se hvad hans kvinna gick

för, förr än de varit gifta en veckas tid. När han den första Söndagen efter brölloppet skulle gå i kyrkan, sade han till sin hustru, att hon kunde koka kål till middagen; der fans väl något grönt att ta, och så gick han. Hon såg nu öfver allt inne i huset efter något grönt, och fann så ett gammalt grönt täcke; det tog hon, hackade det och lade det i grytan. När mannen kom hem och fick denna rätt, blef han ej god, men han tröstade sig med, att hans kvinna nog blef klokare med tiden.

Följande Söndag frågade hon honom igen, hvad han villé ha till mat då han kom från kyrkan. "Du kan ju koka ärter, sådana har du på loftet" (vinden). Ja, det ville hon göra, och när han gått sin väg satte hon en stor gryta vatten öfver elden och lade sex ärter i grytan. Men när ärterna kokat, så de skalat sig, blef kvinnan rädd att hon gjort något galet, därför sprang hon af alla lifsens krafter till kyrkan, in i den och upp till mannen der han satt, och ropade: "Man, man, jag lade bara sex ärter i grytan och nu äro der tolf!" Mannen skämdes, kan tro, fasligt, ty allt kyrkofolket hörde hur dum kvinna han hade, och nästa Söndag gaf han henne besked om hur hon skulle koka soppa och sade henne, att hon till sist skulle lägga purjo och persilja i grytan. Och för ingen del fick hon komma och fråga honom om något när han satt i kyrkan.

Nej, det skulle hon visst icke göra; nu skulle det nog gå bra med maten. Hon kokte soppan, och den var mycket bra, men hunden hette Purjo och katten Persilja, och då kunde hon ej annat tro, än att de till sist skulle i grytan, och dit kommo de också. Men när mannen nu kom hem blef han så ledsen, att han ville vandra ut i vida världen för att se, om der fans någon människa så dum som hans kvinna, Fann han då tre människor lika dumma som hon, så skulle han komma tillbaka till henne, men var hon den allra dummaste, så ville han aldrig se henne mera.

Så begaf han sig i detta ärende ut i vida världen. Då han hade vandrat hela första dagen kom han in i en stuga, der kvinnan höll på att draga en ren skjorta på sin man och dervid slog honom på hufvudet med ett klapprä. Mannen sporde henne hvarför hon gjorde så. "Ack", svarade hon, "jag har sträfvat hela dagen för att få skjortan på min man, men det vill icke lyckas!" Då tog vandraren en sax och klipte hål för hufvud och hals, ty det hade kvinnan glömt, och så kom mannen lyckligt i skjortan. "Hon är lika dum som min kvinna", sade mannen och vandrade vidare.

Han gick hela andra dagen, men fann då ingen så dum, som hans kvinna. Men morgonen derpå kom han in i en stuga, hvarest der hängde ett par byxor under takbjelken, och på golfvet stod en man, som hoppade och hoppade. Den vandrande mannen frågade den andre, hvarför han stod der och hoppade. "Ack", sade mannen, "här har jag stått tio år och hoppat, för att komma i dessa byxor, men det vill ej lyckas." "Du är dummare än min kvinna", sade vandraren och tog så byxorna ned från bjelken, och mannen kom lyckligt i dem.

Så vandrade han längre bort och tänkte, att det nog skulle lyckas honom finna en tredje människa, hvilken var lika dum, som hans kvinna. Som han då en vacker solskensdag går, får han se en kvinna, som från fältet bär den ene korgen efter den andre, full med sand och mull, in i ett nybyggt hus. Mannen frågade, hvad detta skulle tjena till. "Ack", svarade kvinnan, "här har jag gått hela våren och sommaren och sökt att bära solsken och ljus in i stugan, som min man har bygt, men innan jag får mulen inom dörren, ha både ljus och solsken ränt deras väg." "Nej, du och din man äro dummare än min kvinna!" sade mannen. Och så tog han en yxa och högg hål på väggen, ty mannen hade glömt att sätta fönster på stugan.

Nu hade vår vandrare funnit hvad han sökt och litet till, därför återvände han glad till sin egen hustru, ty nu hade han sett, att ute i den vida verlden funnos de, som vore dummare än hon.

De två vestgötarnes första vandring i Skåne.

(Upptecknad i Stenestads socken).

En gång hände det sig så galet, att två vestgötar, som aldrig förr hade gått med krampåsen i Skåne, kommo att

låna hus öfver natten på ett ställe der en kärring var död och stod lik i samma rum som knallarne skulle ligga. I samma kammare stod der äfven ett baktråg med jäsande deg, och då knallen legat en stund, gick degen högt öfver tråget, så en klick föll på golfvet.

"Hör du, kamrat, hur kärringen slog sin ena labb i golfvet", hviskade den ene knallen. — "Ja, låt henne slå", svarade kamraten. Efter en stund föll der åter en degklick. "Nu slog kärringen den andra labben i golfvet! Kamrat, hvad ska vi göra?" — "Vi ska läsa: Vår Gud är oss en väldig borg!" — "Ja, han må vara så väldig han vill, så ränner jag!" — Knallen upp och ur kammaren, kamraten efter, men dörren flög igen, så en flik af den sistes skjorta satt fast. "Släpp min skjorta, kärring, eller skär jag fliken af!" skrek han, och då det ej hjälpte gjorde han som han sagt och kom så lös och in till folk.

Följande morgon vandrade de vidare och kommo förbi en väderkvarn. "Hvad är det, kamrat?" — "Det är nog det heliga korset, det få vi falla på knä för och tillbedja", svarade kamraten. De gjorde så; den ene lade sig midt under vingen, kvarnen sattes i gång och knallen fick sig en orre, så han flög långt bort åt marken. "Det var, gu' pina dö, den första gång jag tillbedit korset, och det skall bli den sista!" sade han då han fick igen sitt vett.

Om Söndagen kommo de att gå förbi en kyrka, just som det ringde till gudstjenst. "Nu kan du gå in, kamrat, och höra hvad presten säger, så skall jag bli utanför och passa båda våra påsar", sade den ene. Den andre gick, och då predikan var slut och han kom ut, sporde kamraten: "Hvad sa' presten, du?" "Jo, han sa', att mörksens furste var bunden med starka jernkedjor." "Det var roligt att höra, kamrat, ty då kunna vi, bäst vi vilja, handla med falska varor!" — Nästa Söndag kommo de förbi en annan kyrka, och då var det den andre knallens tur att gå in och höra hvad presten sade, medan kamraten vaktade varupåsarne. "Nå, du, hvad sade presten i dag?" — "Vi kunde kommit rakt till Hekle fjell, kamrat; du sade i Söndags, att presten sagt, att Hin var bunden med starka jernkedjor, men nu hörde jag af presten sjelf, att Hin går omkring som ett rytande lejon." — "Ja, så är han, gu' pina dö, kommen lös under veckan!" svarade kamraten.

Så gingo de vidare och kommo till en galge, der snaran hängde tom och dinglade. "Det är en gunga, du", sade den ene knallen. "Då gunga vi hvarandra. Häng du dig upp

först, så sätter jag i gång, och när du ej vill mer, så säg till, så gungar jag!” föreslog den andre. Sagdt och gjordt, men då den knallen, som hängde i galgen och dinglade, bara teg och lät kamraten stå och titta på, så blef denne trött och gick in på krogen bredvid. ”Hvar är kamraten?” sporde värden. — ”Han hänger derute och gungar, och vill ej ner igen.” — ”Hänger han i den gungan, är han död!” — ”Död! Hvar kommer han då hän?” — ”Till himlen eller helvetet.” — ”Får han på dessa ställen suppa bränvin och spela kort?” — ”Nej.” — ”Ja, då behöfver jag ej vara ledsen, ty då ha vi honom, gu' pina dö, snart här igen”, sade knallen.

Önskningsbenen.

(Upptecknad i Helsingborgs landtförsamling).

En fattig torpare gick en dag ut i skogen för att fälla ett träd, som han ville sälja, för att skaffa sin hustru och barn något att lefva af. Trädet stod vid en sjö, mannens yxa var gammal och dålig, så att då han huggit en stund bröts skaftet, och yxan föll i sjön.

Då började den fattige torparen att jemra sig och sade: ”Ack, jag arme man, nu har jag förlorat min enda yxa, hvarmed skall jag nu förtjena födan åt mig och de mina!” Som han så gick och klagade vid sjön, kom der en man till honom och sade, att han hört hans jemmer och ville gerna hjälpa honom. Men den förlorade yxan kunde han ej återgifva honom, deremot ville han skänka den fattige torparen fyra kalfben och med dem fyra önsknigar, hvilka han sjelf ville; de skulle alla uppfyllas.

Glad blef torparen, tackade och tog emot kalfbenen, hvilka han bar hem till sin hustru, och i samråd med henne önskade han sig så många penningar, att han ej kunde räkna

dem. Som han önskade så skedde, der kom i huset en hög penningar så stor, att det ej var möjligt räkna mynten, utan fick han i stället mäta penningarne skäpptals. Men som han varit allt för fattig till att ega ett skäppmått, sände han sin yngste gosse till den rikaste bonden i byn, för att låna ett sådant. Denne man var lika snål, som han var rik, och då pojken frambar sitt ärende, sporde han honom, hvad hans far väl kunde ha att mäta upp i en skäppa. "Pengar", svarade gossen. Bonden trodde, att han ville gäckas med honom, och då han var för snål att låna ut sitt nya skäppmått, fick pojken det gamla, som var sprucket i botten. Med detta mått mätte torparen sina penningar, och då han bar hem det såg den rike bonden, att en penning fastnat i springan. Han trodde då hvad pojken sagt och skyndade sig genast till torparen för att höra hvarifrån han fått en sådan mängd penningar.

Torparen berättade honom allt, och den rike bonden tyckte att det var en genväg till stor rikedom; för att få fyra sådana kalbän ville han gerna uppoffra sin bästa yxa.

Alltså gick han följande dag med yxan på nacken till skogen och började hugga på samma träd, som torparen hade utsett åt sig. Men yxan var ny, skaftet starkt och satt godt fast, så att mannen högg och högg, utan att det brast. Då blef han otålig, ref yxan lös och kastade den i sjön. Derpå började han högt jemra sig och klaga öfver sin förlust; sade att yxan varit hans enda egendom och förvärfvsmedel, nu fick både han och hans familj svälta i hjel.

Då kom der fram en man, som sade sig hafva hört hans klagan och gerna ville hjälpa honom ur hans nöd; men då han ej kunde återgifva honom den förlorade yxan, så ville han i ersättning skänka honom fyra kalbän, med hvilka fyra önsknigar följde. Bonden fick brådt att taga emot benen och med dem skynda hem till sin hustru.

"Här, min kvinna, har jag fyra ben, som skola förhjelpa mig till all verdens rikedom och härlighet, göm dem väl medan jag går ut och öfvertänker hvad jag först vill önska mig", sade han.

Hustrun såg på benen och tänkte vid sig sjelf, att de sågo ut som vanliga kalbän, och när mannen gått ut sade hon till sig sjelf: "Jag önskar stugan må dansa rundt, förr än jag tror på de benens förmåga!" Hon hade ej väl sagt orden förrän stugan började dansa polska. Kvinnan blef yr i hufvudet samt illa förskräckt och ropade: "Jag önskar stugan måtte stanna!" Som hon sagt så skedde, och då mau-

nen om en stund kom in, var allt i sin gamla ordning, men två af kalfbenen voro försvunna. Han frågade hur detta tillgått, och då hustrun bekände hvad hon gjort, ropade mannen vred: "Jag önskar f—n fore i dig!" Som han önskade, så skedde det; men nu betedde hustrun sig så, att mannen, full af förfäran, ropade: "Jag önskar f—n fore ur dig igen!" Så skedde äfven, och dermed voro äfven de två sista önskningsbenen försvunna, och den snåle mannen fick intet gagn af dem. Men torparen önskade sig ett hemman, lika stort som den rike bondens; förstånd att sköta det; och ett förnöjsamt sinne. Derfor lefver han på sin egendom lycklig ännu.

Den glade gossen.

(Upptecknad i Helsingborgs landtförsamling).

En mycket fattig, men glad och munter gosse gick en dag till en källa för att hemta vatten; då fick han en stor flundra i ämbaret. "Den skall smaka bra till middag!" sade han. "Ack, nej släpp mig!" bad flundran, "så skall du få önska dig tre ting, som genast skola blifva dina." Gossen slapp fisken i vattnet och sade: "Så önskar jag mig en bössa, som skjuter och träffar allt hvad jag sigtar på; en fiol, efter hvars toner alla måste dansa; och för det tredje och sista, att jag må komma i himmelriket när jag dör!"

Strax fick han bössan och fiolen, och allt hvad han sigtade på föll, och hvem som hörde honom spela måste dansa. Så gick han en dag i skogen med sin bössa, för att skaffa sig något vildt. Då mötte han en herreman, som också var skicklig jägare; han sporde gossen med hån, hvad han skulle med en bössa, icke kunde han träffa vildtet. "Jo", svarade gossen, "jag träffar allt hvad jag sigtar på." — "Sådant skryt!"

sade herremannen förargad. "Allt det vildt, du kan skjuta, vill jag åtaga mig att äta upp!" Då såg gossen en örn komma flygande högt öfver skogstopparne, han sigtade på den och genast föll den död ned till jorden. "Håll till godo med måltiden!" sade gossen till herremannen.

Men denne blef så vred i sinnet, att han tog gossen med sig till närmaste domstol och anklagade honom der för trolldomskonster. Gossen försäkrade, att han ej var någon trollkarl, fast han egde en bössa, som träffade allt hvad han sigtade på; men som herremannen var rik och gossen fattig, så fick den förre rätt, och domstolen dömde den senare till att hängas i ett träd.

Då nu hvarken böner eller försäkringar ville hjälpa, förklarade sig gossen nöjd med sin dom och begärde blott som en nåd, att få spela ett stycke på sin fiol för sin åklagare, sina domare och alla dem som kommo för att se honom hänga. Domarena tyckte det var synd att neka honom detta, derför fick han medtaga sin fiol, då han fördes till döden. Herremannen stälde sig vid det träd i hvilket gossen skulle hängas; men när denne började spela, tog herremannen till att springa ringdans rundt omkring trädet, och efter honom dansade domarena och efter dem alla åskådarne, så att glädjen stod högt i sky. Och när så gossen upphörde att spela, tyckte alla det vore en stor synd att taga lifvet af den, som kunde göra så många glada. Domstolen förklarade honom oskyldig, och derför vandrar han ännu omkring med sin bössa och fiol, glad och munter, ty han har blott en ouppfylld önskan, att efter sin död komma in i himmelriket, och den önskan vet han skall uppfyllas liksom de två andra.

Vandringen till himmelriket.

(Upptecknad i Reslöfs socken).

Det var en gång två bröder, som mycket älskade hvarandra och som bland annat kommo öfverens om, att hvar de än voro, lefvande eller döda, skulle de bevista hvarandras bröllop. Tiden gick och den ene brodern dog, innan någon af dem voro gifta. Brodern sörjde mycket och kände sig så allena i världen, att han beslöt taga sig en hustru. När bröllopsdagen var bestämd och gästerna bjudna, gick brudgummen till kyrkogården, för att bjuda sin döde bror till festen. Han knackade på grafven och framförde sitt ärende, och en röst svarade:

”Sätt en pipa vatten vid min graf, så skall jag komma till ditt bröllop.”

Brudgummen gjorde så, och då han bröllopsdagen med bruden och brudföljet gick öfver kyrkogården, för att gå i kyrkan, såg han broderns graf öppna sig och den döde, åtföljd af en engel, sluta sig till tåget. Men ingen annan än han såg dessa gäster. De följde med in i kyrkan och hem till bröllopsgården, der de, osynliga för alla, utom för brudgummen, deltog i festen. När denna var slut, sade den döde:

”Broder, nu har jag kommit till dig; nu skall du följa mig till mitt hem.”

Brudgummen ville dock ej gerna gå ifrån sin brud, men brodern nödgade honom, och han måste följa. Så vandrade bröderna bredvid hvarandra; engeln gick förut och visade vägen. Då de gått en stund kommo de till en port. Engeln slog med sin staf på porten, den sprang upp och de tre kommo nu in i en stor skog med höga, sköna träd, men marken den var bar, der fans på den hvarken gräs, örter eller blommor. Men här gingo dock några flockar kor, hvilka alla voro så feta och blanka, som om de gått på det ypperligaste gräsbete. Brudgummen undrade väl häröfver, men sade ingenting.

När de hade genomvandrat denna skog, kommo de åter till en port. Engeln slog på den med sin staf, den sprang upp, och de trädde åter in i en skog. Men här voro träden hvarken stora eller vackra; deremot var marken betäckt af ett frodigt gräs och alla slags friska, saftiga örter. Afven här gingo många kor, men oaktadt de hade ett så förträffligt bete, voro de dock i hög grad magra och eländiga. Detta

förundrade den lefvande brodern ännu mera än det han förut sett, och han vände sig till engeln och sporde hur härmed mände förhålla sig. Han svarade:

”Skogarne föreställa världen och korna människorna. De, som gingo i den första skogen och sågo så trefna ut, fast du ej kunde se att der fans något för dem att äta, de äro de förnöjsamma, de, som äro nöjda med litet och finna sig lyckliga med den lott de ha fått af Gud. De magra korna på den feta betesmarken äro de rika och oförnöjsamma, de, som sitta i öfverflöd, men ändå knota öfver att de ej ha det ännu bättre.”

Då de gått en stund kommo de till två vägar, den ene bred, jemn och vacker, den andre smal och öfvervuxen med tistlar och törne. Engeln frågade brudgummen, hvilken väg han ville välja, och han valde den smala, besvärliga gångstigen, på hvilken engeln då gick före och røjde väg.

Så vandrade de vidare, ända tills de kommo till himmelrikets port. Här knackade också engeln på. Porten öppnades blott så mycket, att engeln och den döde brodern sluppo in, men tillslöts hastigt för den lefvande, som fick stanna utanför. Men häröfver blef denne så bedröfvad, att han började sjelf knacka på porten och be så bönligt att han skulle få komma in till sin bror, sin far och mor, som alla voro derinne. Men en röst innanför porten svarade, att han först skulle gå hem och skilja sig vid sina jordiska omsorger, innan han kunde få komma in i himmelriket. Brudgummen bad så innerligt, att han måtte få se blott en liten skymt af härligheten derinne, innan han gick tillbaka till jorden. Hans bön blef hörd: porten öppnades på glänt så mycket, att han fick se in i himlasalen, der Herran satt på sin tron, omgifven af strålande englar och saliga andar. Bland denna lyckliga skara såg han sin bror och sina föräldrar. Alla voro de klädda i de härligaste kläder, och salen lyste af en glans, som ej stod att beskrifva, ty sjelfva golfvet bestod af idel ädelstenar. Han ville så gerna stanna der han var, men dörren stängdes efter ett ögonblick, och nu stod hans bror åter bredvid honom, men blott för att följa honom tillbaka till jorden.

Då de kommo dit ned sade de hvarandra farväl, och brudgummen skyndade till sitt hem, tänkande att hans brud satt och väntade på honom. Men då han trädde in i huset såg han der blott främmande människor, hvilka alla gingo eller sutto vid sitt dagliga arbete. Ingen brud syntes till. Han såg på de okända människorna och de sågo på honom;

ingen kände honom. Detta var allt för underligt. Han började då att spörja dem, hvar hans brud tagit vägen.

Hans brud? — De började då att tänka efter, och så mindes de sig hafva hört en sägen, att i denna gård hade för långa, långa tider, ja visst' för hundra år sedan, stått ett bröllop, vid hvilket brudgummen försvunnit, utan att nånsin återkomma; ingen människa visste hvar han tagit vägen. Bruden, som han sporde efter, var naturligtvis död för långa tider sedan; mera visste de ej.

Nu förstod den återkomne brudgummen, att under den korta vandringen till himmelen och det ögonblick han fick se dit in, hade mer än en menniskoålder försvunnit på jorden. Han kunde nu ej mera trifvas här nere; all den härlighet och lycka han skymtat i himmelen fylde hans hjerta med en sådan längtan, att det snart brast och han fick återvända dit, hvarifrån han kommit.

Kung Lindorm och Kung Trana.

(Upptecknad i Landskrona).

Det var en gång en kung, som af sin onda styfmoder blifvit förvandlad till en lindorm, dock bara så, att han var detta om natten, men om dagen var han människa. Han hade hållit bröllop många gånger, men hvarje natt hade han rifvit i hjel bruden, och det var detta styfmodern ville, ty hon önskade sjelf vara den förnämsta kvinnan i landet.

Men så hände det sig, att kungen fattade kärlek till en annan hög herres dotter, och hon höll äfven honom kär, men hon visste, att han var lindorm, därför var hon ändå rädd för giftermålet. Hon rådgjorde härom med sin fader, som var en vis och klok man, och han rådde henne, att bröllopsnatten taga på sig tre lintyg, och för hvar gång lind-

ormen ropade: "Skift' skinn!" skulle hon tigande och hastigt afdraga det ena linnet. Då skulle hon få se, att lindormen äfven drog af sig ett skinn, och när allt detta skedt tre gånger, så skulle kungen vara löst af trolldomen. Dottern blef glad öfver detta råd, gaf kungen sitt ja och höll bröllop med honom i hans gård.

Bruden var så vacker, att alla, som sågo henne, ömkades öfver hennes unga lif, som hon nu gick att förlora, och ingen kunde förstå hur hon kunde se så glad och modig ut. När nu brudparet var kommit in i brudkammaren och midnattstimmern var inne, förvandlade brudgummen sig till en hiskelig lindorm och ropade: "Skift' skinn!" Men bruden följde noga sin fars råd, och då ormen kastat af sig tre skinn, var han befriad från trolldomen och stod der åter som menniska. Nu blefvo de båda mycket glada; men den, som ej blef glad, var den gamla drottningen, när tjenarne, som skulle bära ut brudens lik, kommo och sade styfmodern, att hon lefde, var frisk och sund. Styfmodern harmades öfver, att hon ej längre var den förnämsta kvinnan i landet, men alla andra fröjdade sig högligen öfver kungens och drottningens frälsning.

Så gick någon tid under fröjd och lycka; men så hände det sig, att kungen skulle draga till främmande land i krig. Medan han var borta fick hans drottning en son. Häröfver stälde sig gamla drottningen mycket glad och ville sjelf skrifva till sin styfson och förtälja om barnets födelse. Men i stället skref hon ett bref med lasteliga ord om den unga drottningen och sade, att hon födt en hundvalp. Konungen läste detta bref och blef både bedröfvad och vred, samt skref tillbaka till sin styfmor, att både valpen och drottningen skulle dödas. Öfver detta svar blef gamla drottningen mycket glad och befalte skogvaktaren att taga drottningen och den späde prinsen med sig ut i mörka vilda skogen, der döda dem båda och föra deras blodiga kläder hem till henne till tecken på, att han utfört hennes befallning. Skogvaktaren måste lyda, men då han kom ut i skogen ömkades han så vid den goda unga drottningen och det späda barnet, att han skänkte dem båda lifvet; dock måste drottniagen lofva att vandra ut i vida verlddn och ej vända åter till kung Lindorm eller hans slott. Derpå förde han drottningen och barnet hem till sig, tog deras kläder, slagdade en bock, doppade kläderna i blodet och gaf drottningen och barnet dåliga paltor i stället.

Derpå vandrade hon ännu längre in i skogen och kom slutligen vid solnedgången till en stor grön plats, på hvilken der stod ett mycket stort och vackert slott. Som hon nu

var både törstig och hungrig begaf hon sig med barnet på armen in i det präktiga slottet, men hon förundrade sig stortligen, att der inne ej fans en enda människa, hur många rum hon än genomvandrade. Så gick hon tills hon kom till en stor sal, der ett bord stod dukadt för tre personer; många rätter funnos på bordet, men ej heller i denna sal syntes någon människa. Drottningen tog mod till sig och stillade sin hunger vid bordet, och då hon var mätt gick hon in i de andra rummen, för att söka sig en bädd att hvila öfver natten.

Då kom hon in i en kammare, der hon såg tre bäddade sängar. Drottningen tog en hufvudkudde af den ena sängen och lade sig med sitt barn i en undangömd vrå. Då hon legat en stund hörde hon ett starkt susande i luften, som om der kommo stora foglar flygande till slottet, och en stund derefter hörde hon någon tala i salen, der bordet stod dukadt. Drottningen blef något häpen, men tänkte, att det var bäst hålla sig tyst och stilla samt afvakta hvad som nu skulle hända. Litet derefter såg hon tre ynglingar inträda i det rum der hon låg; de lade sig hvar i sin säng, hvarefter de började tala med hvarandra. De beklagade sig svårt, att de, som voro konungasöner, skulle lida af en sådan förtrollning, att de hvarje morgon, då solen upprann, förvandlades till tranor och ej blefvo människor förr än solen gick ner. Den ene prinsen undrade, om der ej i hela vida världen fans en kvinna som ville rädda dem; den andre sade, att det fans der nog, men menade, att det aldrig blef upptäckt på hvad sätt förtrollningen skulle lösas. "Nej", sade då den tredje prinsen, "det får aldrig någon människa veta, trollhexan var nog så klok, så klok, att hon hittade på det som ingen kan utreda. Om här än skulle komma en kvinna till vårt slott, hur skall hon våga stanna här öfver natten och af oss få veta att hon tigande skall plocka ängsdun; tigande spinna, väfva och sy oss hvar sin skjorta, utan att fälla en tår på ullen, garnet, väfven eller sömnaden, samt att hon derefter skall med skjortorna i handen möta oss i slottsporten en kväll, då vi komma flygande hem."

"Nej, detta sker visst aldrig", svarade de två andre prinsarne med sorgsna stämmor. Men nu saknade den yngste prinsen sin hufvudkudde, och då började alla tre undra, hvem som varit i slottet och ätit af maten samt tagit kudden med sig, derpå somnade de.

Men drottningen låg länge vaken, för att i minnet fästa den yngste prinsens ord, ty hon hade fast beslutat att rädda

dem från tranehamnarne. Om morgonen i soluppgången väcktes hon af samma susande i luften, som hon hört kväl- len förut; det var prinsarne, som flögo bort för att lefva hela dagen som tranor.

Då skyndade drottningen sig att börja sitt arbete. Hon plockade ängsdun i många dagar, men det var en lycka att der blef lika mycket kvar på ängen, hur mycket hon än tog. Om nätterna gömde hon sig väl på slottet, och hon aktade sig noga att både tala och gråta. Prinsarne sågo hvar kväll, att någon ätit af deras mat och att den yngste ej hade sin hufvudkudde, men de visste ej om de derför kunde hoppas att bli lösta ur förtrollningen.

Så gick det lång tid, men äntligen hade drottningen sitt arbete så nära färdigt, att hon sydde på den siste ärmen till den tredje skjortan, och då kände hon sig så lycklig, att en glädjetår föll ned på ärmlinningen.

Då solen höll på att gå ner tog drottningen de tre skjortorna och gick att ställa sig i slottsporten. När hon stått der en lång stund och väntat hörde hon hur det susade i luften, och just som tranorna, den ena efter den andra, flögo fram till porten, höll hon skjortorna framför dem, och straxt stodo der tre de allra vackraste prinsar. Men den yngste af dem hade fått skjortan, på hvars linning glädjetåren fallit, och han fick på sitt lillfinger en fogelklo i stället för nagel, eljes voro de alla tre välskapade män.

Nu blef der en glädje i slottet och hela landet öfver prinsarnes räddning. De blefvo nu alla tre konungar efter sin far, och då en tid förgått friade den yngste, som kallades kung Trana, till drottningen, och de gifte sig med hvarandra.

Under tiden hade kung Lindorm kommit hem till sitt land och sitt slott, men der fann han ej stor trefnad, ty han tänkte jemt på drottningen, som en gång hade räddat honom och som han höll kär ännu, till trots för det tal gamla drottningen förde om henne.

Till förströelse för sina sorgsna tankar drog konungen med sitt hoffolk ofta ut på jagt, och en dag red han så långt in i villande skogen, att han kom nära kung Tranas slott. På den stora gröna planen sprang den lille prinsen och lekte, men då han fick höra klangen af jagthorn inne i skogen, skyndade han sig att se efter, hvad det månde vara; och hur han sprang, kom han dit der hans far, kung Lindorm, med sitt jagtfölje höll måltid. Då kungen fick se gossen, fattade han till honom ett underligt behag och sporde honom, hvar han hade sitt hem. Den lille prinsen svarade, att han bodde

hos kung Trana och sin mor, som var drottning, de hade ett stort vackert slott nära intill skogen. Då lyfte kung Lindorm gossen upp på sin häst och red med honom fram till slottet.

När kung Lindorm trädde in, för att helsa på drottningen, satt hon och sömmade silkeskläder med guld till sin son, och kung Trana, som tagit väl emot sin gäst, undrade storligen hvarför han blef så blek och hon så röd. Kung Lindorm sade nu, att han kände igen sin drottning, som han trott vara dräpt. Då förtäljde drottningen hur allt tillgått, och då röjdes styfmoderns ondska och svek.

Men drottningen ville ej visa hur glad hon var öfver att återse kung Lindorm, ty kung Trana höll henne mycket kär och hade varit så god mot henne. Nu blef det mellan konungarne tal, om hvem som skulle ega drottningen; båda hade hon räddat och båda höllo henne lika kära. De frågade drottningen efter hennes önskan, men hon ville ej säga dem det. Då kommo konungarne öfverens om, att gifva drottningen en salt sill att äta, och den af konungarne, som drottningen bad om en dryck, skulle ega henne. Så skedde, och efter en stund sutto de alla tre vid spiseln och talade med hvarandra. Under detta samtal sade drottningen: "Kung Trana har jag mycket kär;" då blef han glad i sinnet, men nästa stund sade hon: "Kung Lindorm, gif mig något att dricka!" Då fick han henne och dertill sin son, och for hem med dem. Derefter lät han sätta den gamla drottningen i fångtornet, på det hon ej skulle stifta mera ondt.

Men somliga säga, att drottningen aldrig var rätt glad så länge kung Trana så svårt sörjde hennes förlust, och därför gjorde han, som hon och kung Lindorm bådo, tog sig en vacker drottning. Då blef der först riktig glädje i de båda slotten.

Jetten och vallgossen.

(Upptecknad i Helsingborgs landtförsamling).

I den tiden då stora jettar funnos i alla berg hände det sig, att en gosse, som vallade får för en bonde, lät hela flocken gå i bet på ett berg, i hvilket en mycket stor jette bodde. Denne unnade ingen något godt, utan kom ut ur berget och sade till gossen, att han skulle drifva bort fåren, ty de gingo och trampade på hans tak, och det kunde han ej tåla. Men gossen brydde sig ej om jettens befallning, ty gräset på berget var friskt; därför dref han äfven följande dag fåren dit. Då såg han, att der i berget var en djupt spricka, som gick ända ned till jettens stuga, och för att retas med jetten stälde han så till, att der rann vatten ned på jettens matbord.

Denne blef ond och kom åter ut samt sporde pojken, hvad det var för takdropp. Han svarade, att det kom ur hårda stenen, när han tryckte derpå med sin tumme, och ville jetten sjelf öfvertyga sig om detta, skulle han nästa dag komma upp på berget, för att få se hur stark han, vallgossen, var. Jetten blef mycket nyfiken att se detta, ty det var mer än han sjelf tilltrött sig att försöka. Han lofvade komma.

Följande morgon dref gossen åter sina får upp på jettens berg, och medan fåren arbetade gräset och han väntade på att jetten skulle stiga upp, tog han ur sitt matskrin ett par göpnar opressad ost, lade den på klippan samt bredde gräs och mossor öfver den. Efter en stund kom jetten klifvande ut ur berget och begärde att få se gossen pressa vatten ur sten.

”Det skall snart ske!” sade gossen och tryckte med sin tumme på den gömda osten, så att vasslen sprutade jetten i ansigtet.

”Skulle du vara starkare än jag?” sade jetten och satte sin tumme mot en annan sten; men fastän han tryckte så flngret knäcktes, blef der bara ett litet hål i berget, men ej en droppe vatten kom der ur stenen.

Då fick jetten stor lust att få en sådan dräng i sin tjänst och frågade gossen om han ville tjena honom ett år. Kunde han under denna tid göra tyngre arbete än jetten sjelf, så skulle han i lön få så mycket silfver och guld han kunde bära; men visade det sig, att han ej var så stark som jetten, skulle han tjena honom för intet.

Gossen gick in på vilkoren och flyttade så till jetten. Första dagen skulle de tröska tillsammans; jetten tog en stor jernslaga och visade på en något större, som gossen skulle tröska med. Denne såg med ett halft öga, att den slagan kunde han icke ens lyfta, därför klättrade han upp på takbjelken och grep tag i den.

”Hvad gör du der?” frågade jetten.

”Jag vill bryta ner ett par bjelkar, för att göra mig en ordentlig slaga; med ditt lekverk kan jag ej tröska med besked”, svarade gossen.

”Nej, håll, du rifver ju taket ned öfver mig!” skrek jetten förskräckt. ”Kan du ej begagna min slaga, så får jag tröska ensam.”

Nästa dag skulle jettens hustru brygga, och gossen fick befallning att bära in vatten till henne i två stora kar, fästade vid ett ok. När han såg dessa ämbar gick han ut och såg på brunnen. Jetten sporde hvarför han ej bar vatten. ”Hvad lönar det sig att bära vatten i två fingerborg? Jag tänker bära in hela brunnen”, svarade gossen.

”Nej, håll!” ropade jetten, ”du förderfvar min brunn och dränker min kvinna. Nu vill jag sjelf bära vatten till brygden.” Det gjorde han äfven, så att gossen, liksom första dagen, blott åt, drack och roade sig.

Tredje dagen skulle jetten och gossen fara till skogen och fälla träd. Då föreslog gossen, att de borde draga lott om hvem af dem som skulle fälla den store eken, ty det var inget arbete att dela, sade han. Jetten samtyckte, men gossen, kan man tänka, lirkade nog så, att lotten föll på jetten; och medan denne högg, så svetten flöt i strömmar af honom, gick gossen i skogen och plockade hasselnötter tills han hade alla fickorna fulla utom en, som han fylde med små stenar.

Äntligen hade jetten fält eken, och ropade nu på gossen att komma och hjälpa sig att bära den hem.

”Det är väl bäst att jag, som är den starkaste af oss två, tager i toppen, så kan du taga i roten, den är lättast”, föreslog gossen; och jetten, som var något trött, tyckte bra om förslaget. Han spände sig, likt ett ök, för ekens rot, och då han vändt ryggen till, satte sig gossen i trädets topp och lätt jetten draga både eken och sig, medan han af hjertans lust satt och knäckte nötter. Om en stund måste jetten hvila och pusta ut.

”Du knäcker nötter, du, medan du drager ektoppen och jag sliter som ett kräk på roten!” sade jetten vresigt. — ”Ja, det arbetet kan jag göra med en hand”, svarade gossen.

"Vill du ha en hand full af mina nötter att knäcka medan du hvilar dig?" frågade han. Ja, det ville jetten gerna, och så gaf gossen honom en hand full småstenar.

"Det var hårda nötter att knäcka, har du så starka tänder och käkar", sade jetten då han bitit på den ena stenen efter den andra, utan att kunna krossa en enda. "Det bekommer mig ej det ringaste", svarade gossen och knäckte den ene hasselnöten efter den andre och slängde skalen på jetten. "Så låtom oss nu trafva hem med eketelningen!" sade han derpå, och åter spände sig jetten, likt ett ök, för träroten, medan gossen åkte på toppen.

När jetten så kom hem till sin kvinna, ville han tala i enrum med henne; men gossen luktade brändt horn, som man säger, och stälde sig bakom dörren för att lyssna. Han hörde då jetten komma öfverens med sin kvinna, att der var inget annat råd för dem, än taga lifvet af sin nye dräng, ty han var allt för stark för det arbete han här skulle uträtta; han gjorde dem bara skada. Dessutom skulle han ha stor lön, fast han bara åt och drack.

Nu visste gossen besked, och när kvällen kom tog han den stora lerkrukan, som stod i jettens kök full med svinmat, drog sin skjorta på krukans hals, lade henne i sängen och satte sin lufva på dess hals; sjelf stälde han sig bakom dörren. När det lidit en stund på natten, kom jetten, åtföljd af sin hustru, in i kammaren, och gingo de fram till gossens säng. Jetten hade en stor jernstång i handen, och sedan kärringen lyssnat vid krukans hals, som hon tog för gossens hufvud, och sagt att han sof, slog jetten till krukans hals, så att svinmaten stänkte honom och kärringen i ansigtet. "Nu är han död, ty det var hans hjerne som sprutade!" sade de förnöjda.

Men andra morgonen fingo de till sin fasa se gossen komma till frukosten. "Kände du ingenting i natt?" sporde då jetten. "Jo, der var en loppa i sängen som bet mig", svarade gossen. Då blef jetten rädd för alvar, betalade gossen genast sin årslön och bad honom gå sin väg och aldrig komma mer igen. Denna gången lydde gossen jetten, som han så grundligt hade narrat.

Den hvita ankan.

(Upptecknad i Brunnby socken).

För mycket länge sedan hände det sig, att en konung förlorade sin första gemål, med hvilken han hade en son och en god och vacker dotter. Kungen sörjde mycket en tid, men sedan gifte han sig med en ondskefull kvinna, som egde en dotter, hvilken var både ful och vrängsinnad.

Den nya drottningen hatade sin vackra styfdotter och gjorde allt för att förbittra hennes lif. Hon satte henne till de svåraste sysslor, och då prinsessan ändå uträttade dessa bättre än någon annan, funderade den onda drottningen på att sätta henne till ett göromål, som det ej stod i någon menniskas magt att utföra. Derför sände hon henne en dag ned till sjön med ett såll, fullt med svart ull, och befalde henne att tvätta den hvit samt taga sållet fullt af vatten med sig hem.

Sorgsen i hågen gick prinsessan ned till stranden med ullen, tänkande att det arbetet stod det ej i hennes magt att utföra, men hon ville dock försöka. Som hon då böjde sig ned till vattnet, för att skölja ullen, höjde der sig en hand ur vågen, och en röst från djupet sade: "Sköna prinsessa, gif mig något i min hand, så skall jag gifva dig så godt igen!" Prinsessan hade ej något annat att gifva, än det enda äpplen hon fått med sig till dagskost, men hon lade detta i den öppna handen." "Tack", sade rösten, "nu skall den svarta ullen blifva hvit; i sållet skall du kunna bära vatten; blommor skola gro i dina spår; perlor skola falla ur ditt hår, när du kammar dig, och ju mer du kammar det, ju längre och rikare skall det blifva; och när du talar, skola dukater falla ur din mun!" Och så skedde; ullen blef hvit, som snö, sållet blef tät, som en skål, och prinsessan bar vatten i sållet hem till sin styfmoder.

När nu denna såg att arbetet var utfördt, blef hon både förundrad och harmsen; men när prinsessan började tala och der föll dukater ur hennes mun och perlor ur hennes hår, när hon kammade det, och det vackra håret blef längre och rikare ju mer det kammades, då ångrade sig drottningen, att hon ej i stället satt sin egen dotter till att tvätta den svarta ullen hvit och bära vatten hem i sållet.

Hennes egen dotter tyckte, att det ej var försent för henne att försöka sin lycka på samma sätt som prinsessan,

och då modern tyckte det samma, fick dottern i hast ett såll, fylldt med svart ull, och begaf sig ned till sjön. När hon så böjde sig ned, för att skölja ullen, kom handen åter upp ur vattnet, och sade: "Drottningens dotter, gif mig något i min hand, så skall jag gifva dig så godt igen!" — "Ja, jag skall ge dig!" ropade hon i vredesmod och tog en hvass törnekvist och piskade dermed handen blodig. "Onda kvinna", sade rösten "om du tvättar så ullen natt och dag, skall den blott bli ännu svartare; vattnet skall rinna ur ditt såll; orenlighet skall der ligga i dina spår; ormar och ödlor skola med hvarje ditt ord krypa ur din mun; och när du kammar ditt hår skall det bli likt en torr törnbuske!" Som rösten sagt, så skedde det, och hvad drottningens dotter ej varit vedervärdig förut, så blef hon det långt värre nu. Men de två onda kvinnornas hat till prinsessan växte med hvarje dag.

Emellertid var konungens son så gammal, att han skulle resa till ett främmande hof och träda i en mäktigare konungs tjänst. Som den unge prinsen mycket älskade sin vackra, goda syster, så lät han måla hennes porträtt, för att hafva det hos sig i det främmande landet. Hans resa dit gick lyckosamt och prinsen vann snart stor ynnest hos den unge konungen. Denna konungens kärlek till främlingen harmade några onda hofmän och dessa började utspeja prinsens alla ord och handlingar, för att få någon sak med honom, så att de kunde anklaga honom. Hur de lyssnade och hur de spejade, kunde de ej beträda prinsen med ett endaste ondt ord, eller någon brottslig handling. Men nu var det så, att prinsen, allt sedan han kommit till det främmande landet, företagit sig att hvarje dag bedja för sin systers välgång, och under bönen tog han stundom fram hennes porträtt, för att kunna se systemens sköna ansigte, då han kunde bedja mycket innerligare.

Detta upptäckte äntligen hofmännen, och så gingo de till konungen och sade, att främlingen var en grof afgudadyrkare, ty han tillbad bilden af en mycket vacker kvinna. Konungen lät kalla prinsen inför sig och förhörde honom om denna sak. Prinsen förklarade allt, visade bilden och sade, att det var porträttet af hans enda syster. Då sade den unge konungen, att var hans syster så skön som bilden, så ville han hafva henne och ingen annan till sin drottning, och bad prinsen resa hem och hemta henne.

Prinsen blef mycket glad öfver detta, ty han höll den unge konungen kär, och han visste hur tunga dagar hans syster hade hos styfmodern. Alltså seglade han med ett stort

skepp hem till sin far, för att på konungens vägnar bedja om prinsessan. Hans fader samtyckte till giftermålet, och äfven styfmodern stälde sig, som om det behagade henne väl, att den sköna prinsessan kom till så stor ära och lycka; både hon och hennes dotter ville vara med i brudföljet.

Alla rustade sig skyndsamt till bröllopsresan, och snart lade skeppet ut från land. Men som prinsessan en dag stod och såg ned i djupet, stötte styfmodern henne öfver bord, så att hon sjönk ned i vågorna. Styfmodern trodde sig nu ändtligen hafva för alltid gjort af med den sköna prinsessan och tänkte nu få sin egen dotter gift med den unge konungen. Men konungens dotter hade vänner i hafvets djup och de skapade henne om till en hvit and, och denna simmade efter fartyget, utan att någon gaf akt derpå.

När de nu stego i land och prinsen, som ej visste att hans syster blifvit stött ned i djupet, ledde fram drottningens dotter för konungen och tog af henne slöjan, för denne tillbaka med afsky vid åsynen af denna kvinna, som hade hår likt en torr törnbuske och ur hvars mun ödlor och ormar krälade. Full af vrede emot prinsen, som han trodde var en arg bedragare, lät han sätta honom i ormgropen; drottningen tog han äfven i förvar, men hennes dotter, som han trodde var en led trollpacka, sände han dit hon var kommen ifrån.

Den hvita anden hade följt med till konungens gård, och då nu natten kom smög hon sig in i köket genom det hål i väggen, der diskvattnet rinner ut. När hon kommit in i köket blef anden åter den sköna prinsessan; hon satte sig i spisen och började kamma sitt hår, så att perlor regnade ned kring henne. Hon började derpå att tala och sade, att endast den unge konungen kunde frälsa henne från andhamnen, han skulle passa på och skära henne i foten just som hon ville krypa ut genom väggen. Kocken och hans medhjelpare lågo vakna och hörde hvarje ord samt sågo hur der vid dukater rullade af den sköna prinsessans mun och perlor regnade af hennes rika hår. När dagen grydde blef hon åter en hvit and och kröp ut, och kocken samlade upp guld och perlorna, men han och hans medhjelpare i köket beslöto att invänta andra natten, innan de talade om saken för någon.

Andra natten kom den hvita anden åter in i köket och betedde sig på samma sätt som förut; då nu morgonen kom och anden gick ut, tog kocken guld och perlorna och visade alltsammans för konungen samt omtalade hvad han hört och sett. Då sade konungen, att han nästa natt ville ligga i

kockens säng, så att han sjelf kunde få se den hvita anden. Så skedde; anden kom och blef förvandlad till en skön kvinna, som konungen genast igenkände såsom varande den, hvars bild han sett. Hon kammade sig och hon talade, så att guld och perlor regnade kring henne, och då hon gick på golvet, blef det likt den skönaste rosegård. Hon sade, att nu var det sista natten hon var i kungens gård, så att, om hon skulle bli räddad, måste det ske nu.

Konungen aktade noga på henne, och just som hon förvandlades till and, sprang han upp och skar henne i foten med sin knif, och i samma ögonblick stod den sköna prinsessan framför honom. Nu blef allt förklaradt och konungen skyndade sig att låta henta prinsen ur ormgropen, der ormarne ej hade velat bita honom, emedan han var en oskyldig människa. Derpå firade konungen sitt bröllop med prinsessan. Men den onda drottningen lät han kalla framför sig och tillfrågade henne, hvad straff den förtjente som stämplat efter två konungabarns lif? Hon, som ej visste att hennes ondska var uppdagad, svarade, att en så elak människa borde kokas i en oljekittel. "Så har du dömt dig sjelf", sade konungen, och domen blef fullbordad.

Prinsessan från det underjordiska slottet.

(Upptecknad i Allerums socken).

En kung, som lefde i gamla tider, hade en enda dotter, den han mycket älskade. En dag kom der en annan konung från fjerran land och friade för sin son till den unga kungadottern, men hennes fader svarade nej till anbudet, ty de två konungarne hade förut fört krig med hvarandra, och kung Valdemar, så hette prinsessans far, var ej böjd för fred och förlikning. Nu utbröt kriget på nytt, och som Valdemar var

rädd, att hans fiendes son genom krigets skiftande lycka kunde vinna hans land och borg och gifta sig med hans dotter, som höll honom lika så kär, som han henne, så beslöt fadern att gömma henne så, att ingen, som ej kände gömstället, skulle kunna finna henne.

Han lät därför gräfva en stor håla djupt ned i jorden och bygde der ett litet slott, som han inredde och prydde på furstligt vis med silfver, guld och dyrbart tyg. Derpå lät han föra dit lifsmedel för tre år, liksom äfven mjöd och vin samt allt annat som kunde vara prinsessan till gagn och glädje. Äfven prinsessans sybåge och väfstol, i hvilka hon plägade sy och väfva silke och guld, sattes ned i det underjordiska slottet. Af lefvande varelser fick prinsessan med sig sin tärna, en ko och en tupp; denne senare, för det hon skulle veta när hvarje morgon grydde, ty ingen stråle af dagens ljus kunde intränga i slottet, som täcktes med jord, stenar och växande buskar.

Med kriget gick det, som kung Valdemar hade fruktat; den andre konungen tog hans rike och brände hans gård, sedan sonen derinne förgäfves sökt Valdemars dotter. I denna strid föll kungen och alla de af hans män, som kände till hemligheten om det underjordiska slottet, så att nu fans ingen som visste att prinsessan var gömd. Prinsen rådde nu öfver hennes faders rike, der han blef konung, men han sörjde djupt sin brud, som han trodde vara död.

Emellertid lefde prinsessan med sin tärna hela tre år i det underjordiska slottet; lifsmedeln hade börjat tryta, så att de först hade nödgats slagta tuppen och sedan kon. Nu var äfven den uppäten och de två kvinnorna ledo en ryslig hungersnöd. Då bad tärnan, att prinsessan måtte slagta henne, för att ännu en tid kunna uppehålla sitt lif, ifall räddning skulle komma, men härtill vägrade prinsessan. Slutligen blef dock nöden så grym, att de beslöto draga lott om, hvilken af dem, som skulle gifva sitt lif till en möjlig räddning för den andra. Då föll lotten på tärnan, och så nödgades prinsessan döda henne. Men dervid greps hon af den största förtviflan; hon doppade sin näsduk i tärnans blod och lade den på sin väfstol, med de skrifna ord, att detta blod skulle ingen kunna aftvätta, utom den som utgjutit det, och denna silkesväf skulle ingen kunna fullborda, utom den som satt upp den samma. Derpå började prinsessan att försöka gräfva sig ut ur det underjordiska slottet. Detta arbete gick långsamt och hade troligen ej lyckats, om ej prinsessan öfver sig hört ett buller, liksom om någon sökt gräfva sig

genom jordtaket ned till henne. Detta gaf henne mod att fortsätta sitt tunga arbete; men då ändtligen en stråle af dagens ljus trängde ned till henne, såg hon att hennes medhjelpare var en stor ulf. Hon blef förfärad, men ulfven beddde sig så vänligt, att prinsessan satte sig upp på hans rygg, och så bar han henne tills de kommo i närheten af en kolmila, der han satte henne ned.

Prinsessan gick fram till kolarens hydda och bad om en bit mat; det fick hon, och då hon ätit sporde hon kolarens kvinna, om hon ej fick stanna hos henne; hon ville gerna arbeta för sin föda. Men gumman såg på henne och sade: "Mig tyckes dina händer vara allt för hvita och fina för arbetet i en kolares hydda, liksom ock din dräkt passar bättre i kungens gård än här. Derfor vill jag råda dig att gå dit, ty der kunna de nog behöfva tärnor, för att sömma i silke och guld till den unge konungen och hans hof."

Prinsessan sporde efter konungens namn, och då hon hörde det, förstod hon att hennes fader var fallen i kriget och att hennes trolofvade nu egde hans rike. Hon gaf sig dock ej till känna, ty hennes sinne var tungt af allt hvad hon lidit, men hon frågade dock, om den unge konungen ej hade någon drottning. Kolarens hustru sade, att han ännu sörjde sin förlorade brud, kung Valdemars dotter, och därför ej tagit sig ett gemål hur mycket hans män än bedt honom göra detta. Prinsessan bad dock att få dröja någon tid i hyddan, för att hvila sig, och dertill samtyckte både kolaren och hans hustru.

Då hände det sig en dag, när konungen var på jagt i skogen, att han kom att förfölja en varg, som slutligen försvann mellan några buskar. Konungen skyndade fram och upptäckte snart öppningen på jordtaket öfver det underjordiska slottet. Han sammankallade sitt jagtfölje, och snart gräddes der bort så mycket af jordtaket, att konungen med sina män kunde stiga ned. Med undran och häpnad betraktade hofmännen prakten i denna underjordiska boning, hvare ej fattades något annat än lifsmedel och dagsljus, för att göra den till en behaglig vistelseort för en hög person. Men konungen stod tyst och begrundande framför den konstrika silkesväfven och den blodiga näsduken; han läste de skrifna orden, att ingen, utom den som satt upp väfven, skulle kunna väfva den färdig, och endast den, som blodat ned näsduken, skulle kunna tvätta den ren. Han tog näsduken och lät föra väfstolen med den konstrika silkesväfven till sitt slott och lätt derpå kungöra öfver hela sitt land, att den, som kunde

fullborda denna väf och tvätta ren denna näsduk, skulle blifva hans drottning, såvida hon vore af ädel börd.

Kort derefter kom prinsessan till kungsgården och sökte arbete hos de tärnor, som sömmade konungens och hans förnämste mäns guld- och silkesprydda dräfter. En af dessa tärnor hade en far, som ingenting högre önskade än att få sin dotter till landets drottning, och därför befalte han henne försöka sin lycka med väfven och näsduken. Men dottern svarade, att det säkert ej skulle lyckas bättre för henne än för de många andra, som försökt att på detta sätt vinna drottningakronan, och att hon ej hade lust att äfven stå der med skammen af att ha misslyckats.

Saken var, att denna hoftärna hade en af konungens stallsvenner till älskare, men detta vågade hon ej upptäcka för sin fader. Ej heller vågade hon säga rent nej till faderns begäran, ty hon hade ondt samvete och visste ej hur hon längre skulle kunna dölja sin skam och vanära.

Prinsessan fick som tjenstkvinnas plats hos denna tärna och förstod snart hennes bekymmer och att hon tillika hoppades bättre kunna dölja sitt felsteg, om hon fick en drottningmagt. En dag, då prinsessan satt och sydde till tärnan, föll talet på silkesväfven och näsduken, och prinsessan menade, att det väl ej torde vara så svår en konst att uträtta det arbetet, men att hon, som var en ringa kvinna af låg härkomst, ju ej ändå kunde vinna drottningakronan. Tärnan svarade, att ifall hennes tjenarinna ville vinna detta pris åt henne, sin matmoder, så ville hon så rikligt belöna henne, att hon aldrig mera skulle behöfva tjena för sin utkomst. Prinsessan samtyckte till tärnans förslag och åtog sig att i tärnans ställe förrätta arbetet. Detta borde ske i enrum, i det tärnan skulle föregifva, att hon ej kunde väfva en så konstrik väf om någon såg derpå.

Konungen samtyckte till detta vilkor, ty han tänkte inom sig, att det arbetet svårligen torde lyckas för den tärnan, och han blef icke litet förundrad, då hon efter någon tids förlopp lemnade honom den färdiga väfven och den rentvättade näsduken. Hennes fader kräfde nu, att konungen skulle taga hans dotter till gemål.

Härtill kunde konungen ej svara annat än ja, men det drog ut på tiden med brölloppstillredelserna, och dagen före bröllopet måste bruden dölja sig i stallet hos sin älskare, och då natten inbröt låg der ett litet barn på hennes arm. I denna sin nöd och vända bad hon sin tjenarinna, att hon, iklädd brudskruden och brudslöjan, måtte i hennes ställe

rida till kyrkan och låta viga sig vid kungen; men på det han ej skulle upptäcka sveket, måste den förmenta bruden ej tala ett ord till brudgummen. Prinsessan samtyckte till allt, tänkande i sitt sinne, att hennes ungdomstrolovade förtjente en bättre brud än denna fallna kvinna.

När brudskaran var samlad kom den tätbeslöjade bruden, åtföljd af en tärna, ut för att bestiga sin hvita gångare. Då sade hon: "Statt stilla, sto, du hvita, att ett kungabarn må på dig stiga!"

"Hvad talade I der?" sporde konungen. — "Jag talade blott till min gångare hvita, att den ej skulle från vägen vika", svarade bruden. Så redo de ett stycke väg, då såg bruden en bit bröd ligga på en grästufva och då sade hon: "Der står du, tufva, med bröd, hade jag haft det i min nöd, hade jag ej tvingats att slagta min tärna." "Hvad sägen I, min brud?" sporde åter konungen. — "Jag talade blott till min tärna", svarade bruden. Så redo de tills de kommo till en tall, i hvilken en gök satt och gol; då sade bruden: "Der sitter du, gök, och gal i tallen; hemma ligger kungens brud med sitt barn i stallen." "Hvad är det I sägen, min brud?" frågade brudgummen. "Jag talade blott några ord till min tärna", svarade bruden. När de kommo till en bro öfver en å, såg bruden ett par änder simma i vattnet; hon sade då: "Här ligger du med maken din, när jag kommer hem så mister jag min." — "Hvad sägen I, min brud?" sporde brudgummen. — "Jag talade till min gångare hvita, att den ej månde från vägen vika", genmålde hon.

Ändtligen kom brudskaran fram till kyrkan, den gick in med brudgum och brud, som stälde sig framför altaret, för att viga. När de nu skulle vexla ringar och bruden räckte brudgummen den ring hon burit på sin hand, bleknade han, ty i den ringen igenkände han den samma, som han i forna dagar gifvit kung Valdemars dotter till trolofningsring. Han satte den tillbaka igen på brudens finger och tog det löftet af henne, att den ringen skulle hon ej lemna till någon, hvem det vara månde. Detta lofvade hon.

De gingo ur kyrkan med sitt brudfölje, och då alla stigit till häst, för att företaga hemfärden, sade konungen till bruden: "Vägen den är både svår och lång, vi må den förkorta med gåtor och sång!" Då svarade hon: "Visor och gåtor jag hafver förgatt under de tre år jag i jordslottet satt; mycket jag lidit, ulfven jag ridit, kol har jag bränt, mycket mig händt, men allrämest nu, när jag skall stå brud för en stalljungfru." — "Hvad är det för en sång I kväden?" frå-

gade kungen, men hon svarade, att hon blott kvad för sin tärna.

När de så kommo hem till kungens gård, bytte prinsessan kläder med sin matmor, som nu, iförd bruddräkten och med tillbakakastad slöja, satte sig vid konungens sida i högsätet, och der bjöds mjöd och vin. Efter en stund sporde konungeu bruden: "Hvad var det I saden till eder gångare den hvita, då I ville den bestiga?" Bruden blef förlägen, men fahn sig och svarade: "Derom må jag ut och spörja min tärna, hon plägar minnas alla mina ord." Så gick bruden ut i köket, der prinsessan stod mellan de andra tjennrinnorna.

"Du har brutit ditt löfte, eländiga trälkvinna, du har talat till konungen?" sade bruden med harm. "Jag talade blott till min gångare och min tärna, det hadn I ej förbjudit mig", svarade prinsessan, samt sade derpå orden: "Statt stilla, du sto, hvita, att ett kungabarn må på dig stiga!"

Bruden gick åter in i salen och upprepade de samma ord för brudgummen. Om en stund frågade han henne, hvad hon sagt till grästufvan, och som bruden ej visste det, måste hon åter ut till den förmenta tjennarinnan. På samma sätt gick det med de ord hon sagt till göken och sedan till änderna, och bruden vardt allt mer och mer vred i hågen. Slutligen sporde henne konungen, hvar hon hade den ring, han vid altaret gaf henne; "Den gaf jag i göm åt min tärna, jag bär icke ringar så gerna", svarade hon. Konungen befalte henne hemta ringen, hon gick åter ut i köket, men nu svarade prinsessan, att hon ej ville bryta sitt löfte till konungen; hon ämnade ej taga ringen af sin hand. Då befalde bruden henne att gömma sig under hennes mantel och följa med in i brudsalen och räcka fram handen, så att konungen kunde se ringen. Prinsessan lydde; men när konungen fick se handen med ringen, slog han tillbaka brudens mantel, och se, derunder stod kung Valdemars dotter. Nu först blef der bröllopsglädje i kungens gård, ty nu var den rätta bruden funnen.

Konungen dömde tärnan och stallsvennen att sättas i ormgård, men prinsessan bad om nåd för dem och att de måtte få ega hvarandra. Konungen sade då ja till hennes bön.

Syskonen på Angagård.

En fjerdingväg från Marieholms jernvägsstation, inom Norrhviddinge socken och Håstenlöfs by, ligger en bondgård, som nu heter Bosgård, men förr i tiden, innan den blef delad i fyra lotter, kallades Ängagård. Om denna gård berättas, att der skall ha bott en man, som hette Truls, med sin hustru Berta — andra säga Signe. — De hade sex barn, tre döttrar och tre söner, och om dessa senare hade det blifvit spådt, att de skulle komma att mörda sina systrar. För att hindra en sådan olycka, sände föräldrarna ut sina söner i främmande land, och många år gingo, utan att någon i hemmet hörde hvad der blifvit af dem.

Under tiden hade systrarna vuxit upp till tre mycket fagra jungfrur, medan bröderna ute i fjerran länder deltog i krig och plundring. Slutligen blefvo dock ynglingarne trötta af sitt blodiga handtverk och längtade hem till fäderneslandet och hembygden, hvadan de styrde kosan hemåt.

När de anlände till den välbekanta bygden, erinrade bröderna sig, att de vid deras afresa lofvat sina små systrar, att vid hemkomsten medföra vackra gåfvor åt dem, och nu hade de inga. I den tiden fans i Håstenslöf, i stället för den magra grässlätt, som nu kallas Ljungarne, en stor skog, som bröderna skulle genomvandra innan de kommo till Angagård. Det var just en söndagsmorgon, systrarna ämnade sig till ottesången, och der i den mörka skogen gingo de vilse, och så möttes de sex syskonen, utan att känna hvarandra. Bröderna, som sågo på afstånd de rikt klädda jungfrurna, beslöto att mörda dem och taga deras kläder och smycken, för att med dessa gåfvor glädja sina systrar. Dådet utfördes, och i en visa, som nu är mest förglömd, heter det:

”Tre jungfrur de skulle sig åt ottesången gå.

— Kall är verdens skog —

I skogen, den vida, de vilse gå.

— De voro så fagra jungfrur tre.” —

Försedda med bytet fortsatte bröderna vägen, utan att ana hela vidden af det brott de föröfvat.

”Så gingo de sig till Angagård,

— Kall är verdens skog —

ute stod fru Berta, (Signe) hon kammar gullhår.

— De voro så fagra jungfrur tre.” —

Främlingarne frågade sin moder om de kunde få herberge:

”Kan ni låna oss hus i natt
och gifva oss både öl och mat?”

Dertill svarar hon ja, men under måltiden bjuda rövvarerna ut silkesärkar tre, och modern, som med ångest väntat på sina döttrar, igenkänner dessa plagg.

”Fru Berta sveper sitt hufvud i skinn,
— Kall är verdens skog —
så går hon för Truls i Ängagård in.
— De voro så fagra jungfrur tre.” —

Hon omtalar för honom sina misstankar, att deras döttrar råkat ut för stråtröfvare och att desse nu ligga och sofva i Ängagård. Truls fattar en yxa:

”Så högg han den ene, så högg han de två;
— Kall är verdens skog —
den tredje den lockad’ han sanningen å.
— De voro så fagra jungfrur tre.” —

Hvar ha’n I varit och hvar ha ni vatt (varit),
— Kall är verdens skog —
att I ha’n kommit detta elände åstad?
— De voro så fagra jungfrur tre.” —

På denna faderns fråga svarar sonen:

”Vår fader var Truls i Ängagård,
— Kall är verdens skog —
ute vår moder, fru Berta, går.
— De voro så fagra jungfrur tre.” —

Nu följde en närmare förklaring, och föräldrarne förvisades om, att den hemska spådomen gått i fullbordan. Derpå dräpte fadern äfven den tredje sonen och sist sig sjelf:

”Följande morgon, då solen sken ljus,
— Kall är verdens skog —
så var der sju lik i Truls’ af Ängagård hus.
— De voro så fagra jungfrur tre.” —

Sägnet förtäljer vidare, att modern sörjde sig i hjel och att på det ställe i skogen, der systermorden föröfvades, uppsprungo tre källor, hvilka finga namn af jungfrukällorna.

Dessa källor finnas ej mer, men äldre personer minnes ännu den tid, då ungdomen brukade samlas här till lekar och dans hvarje midsommarsafton och samtidigt lägga en sten på den stenhög, som äfven utmärkte platsen. Prosten Palm, död 1818, lät dagligen hemta sitt dricksvatten ur jungfrukällorna. Gossen, som hade denna syssla, tyckte det var svårt att vintertiden traska från prestgården och dit, då der fans vatten vid den närliggande krogea; hans bedrägeri upptäcktes dock snart och han fick åter dagligen göra sin van-

dring till jungfrukällorna. I den tiden offrades ännu i dessa källor både kopparmynt och småsten, mest af det senare slaget, hvadan en gubbe vid namn Nils Trulsson hade i uppdrag att årligen rensa dem, och till ersättning härför fick han behålla de kopparslantar han der fann.

Prosten Palms efterträdare, th. dr. Wählin, brukade när han hade gäster låta hemta en gammal gumma, "Massa-Hanna", och låta henne sjunga den gamla visan; nu är dock denna glömd, med undantag af de vers, som här intagits och som blifvit bevarade af ättlingar från den gamla Ängagård.

Bonden och studenterna.

(Upptecknad i Helsingborg).

En gång för långa tider sedan skulle der vara marknad i en mycket lärd stad. Somliga mena, att staden hette Lund; men hvar den bonden var barnfödd, som skulle sälja sin get på marknaden, det vet man ej med visshet; så mycket är säkert, att han ej var född i Tjöntarp.

När bonden med sin get kom nära den lärda staden, mötte han tre studenter, som sporde hvad det var för ett djur han ledde. "Det är en ko", svarade bonden. "Kanske vi ska handla med hvarandra? Jag säljer kon för godt pris, för hon är min sista; hon är nätt på fodret". Studenterna tyckte det skulle vara bra att ha en ko i staden, och då priset var billigt för att vara för en bra mjölkko, som de kunde se att hon var, så ville de köpa henne, men med vilkor, att säljaren skulle bestå likköp. Det gick bonden in på, ty han hade fått bra med pengar för sin get. Studenterna togo geten, och bonden gick före dem in på värdshuset för att beställa likköpet. Han bestälde och betalte i förväg

välfägnaden och bad så värden hålla med sig på allt hvad han sade, och det lofvade denne.

När nu studenterna voro komna och satt sig ned, slog bonden i bordet med sin hatt, och genast kom der fram öl; han slog än en gång, och der kom fram vin, och för hvarje gång sade bonden: "Min hatt betaler." Och värden bockade sig djupt och sade: "Ja, han betaler."

Den hatten ville gerna studenterna narra från bonden; derföre bestodo de också dryckesvaror, så bonden skulle blifva munter, och sedan bjödo de honom en bra slump pengar för den gamle hatten. Bonden sträfvade emot, men till sist tog han pengarne och de fingo hatten, så han gick hem till sitt.

Men nästa gång studenterna kommo till värdshuset och ville pröfva hattens hemliga magt, hjälpte det ej hur mycket de slog i bordet med den, ty de fingo hvarken vått eller tort utom mot klingande mynt. De förstodo då, att bonden narrat dem, och då de sedan frågade deras uppappare, hur det var med kon, fingo de veta, att det var en get. Då beslöto de att gå till bonden och antingen få sina penningar igen eller ock straffa honom. Men bonden kunde nog tänka, att de skulle komma, och derför hade han funderat ut, hur han borde ställa sig.

Studenterna trädde in i stugan och började på att hålla ett lärdt tal, men bonden frågade dem, om de kunde den konsten, att först skära upp en människa och sedan väcka henne upp från de döda. Nej, den konsten hade de ännu ej lärt, svarade de. "Men den konsten kan jag", sade bonden. Och så tog han en lång knif och gick fram till sin kvinna, som satt vid spinnrocken, och stack knifven genom hennes lifstykke, så blodet rann i strömmar utåt golvet, och kvinnan föll baklänges på stolen och slöt ögonen. Men det var ej så farligt, som det såg illa ut, ty mannen hade hängt en oxblåsa, full med kaldblod, omkring halsen på kvinnan. "Nu är hon död", sade bonden, "men jag skall snart väcka upp henne igen", och så tog han sin käpp och gaf henne några rapp, då hon åter reste sig upp rask och kry, men hiskligt blodig.

Studenterna glömde sitt tal och förargelsen med hatten och geten, för sin önskan att få lära sig denna märkliga konst, som kunde göra dem till berömde män. De hade just hört, att prinsessan var sjuk, och om hon då bara ville dö, sedan de lärt uppväckelsekonsten af bonden, så vore deras lycka gjord. De började derför starkt utfråga honom. "Lifvet sitter i käppen", sade han och stälde sig omedgörlig, då

studenterna ville köpa käppen. Men slutligen gick han in på att taga en stor summa pengar för sin gamle käpp, och förnöjda gingo studenterna deras väg.

Emellertid hände det sig, att den sjuka prinsessan dog och studenterna blefvo glada, ty nu skulle de sätta lif i henne igen. De reste till kungens stad — det är de som mena, att om de voro från Lund, så hette nog kungens stad Stockholm. — När de så kommo till slottet, sade de på latinska till hofmännen, att de rest lång väg, för att sätta lif i prinsessan. Hoffolket trodde, att de voro utlärdede magistrar och ledsagade dem in till den döda. Men det hjälpte ej, att de slogo henne med käppen, ty hon låg der hon låg. Då trodde hofmännen, att studenterna hade majestätsbrott i sinnet; derföre togo de sina egna käppar och satte lif i de tre studenternas ben, så att de lade i väg hem till sin egen stad, fasligt förargade på bonden.

Han kunde nog begripa, att de skulle komma en gång till, och då tilltrodde han sig ej att ytterligare kunna narra dem, utan åtog sig nu kvinnan att taga emot dem. När de nu kommo andra gången, sade hon, att mannen var borta, och att han kanske väl hade narrat dem i något, men att han dock kunde många konster och deribland den att tala alla döda språk, fast han naturligtvis ej fått någon lärdom.

Detta var då en konst, som de gerna ville lära, ty det ska vara ett stort slit och arbete, att lära sig snacka latinska och andra språk, som ingen menniska förstår, och de sade, att de gerna ville förlåta bonden de hyss han gjort dem, bara han redligt ville lära dem tungomål.

Kvinnan svarade, att den konsten lärde ej mannen bort för allt smör i Smålen eller all världens pengar. Men hon hade så ofta sett honom göra konsten, att hon visste hur det gick till. Och eftersom mannen var borta, skulle hon lära bort den, bara de ville lofva att aldrig tala om för någon menniska, hur det gått dem med geten, hatten, käppen och först och främst skulle de tiga med hvar de lärt de utländska språken, så skulle de få lära dem för intet. Studenterna lofvade allt hvad hon ville, och så visade hon dem ett upp- och nedvändt bykkar, som låg på golfvet och hade tre hål i botten. I dessa hål skulle de sticka sina tungor, så skulle de snart kunna tala alla döda människors språk.

Studenterna skyndade sig att räcka ut tungorna och sticka dem i hålen. Men under karet satt bonden och skar tungorna af dem. Och derför kom det aldrig ut bland folk, att han gjort dem alla dessa hyss (spratt).

Prinsessorna på Landskrona slott.

För många år tillbaka har det händt, att en soldat, som gick på post vid Landskrona slott, en natt fick besök af två kvinnor, hvilka han nogsamnt kunde se ej voro jordiska varelser, ty de sväfvade ljudlöst fram och voro svarta som sjelfva natten.

Soldaten ropade an gestalterna och de svarade, att de voro vålnader af två olyckliga prinsessor, som ej kunde få ro eller frid, utan att någon dödlig ville förhjelpa dem dertill. De voro nu komna för att be soldaten om denna tjenst, den han för öfrigt ej skulle göra för intet, utan ville de i ersättning gifva honom en stor skatt af silfver och guld.

Soldaten bad att få veta hvad prinsessorna fordrade af honom, så ville han öfverlägga om han kunde uppfylla deras bön eller ej. De sade honom då, att de ej kräfdes af honom annat, än att han under ett helt år ej skulle tvätta sig och ej kamma och putsa sitt hår eller skägg. Dessutom skulle han heligt lofva, att ej för någon upptäcka hvad han nu sett och hört samt noga förtiga källan till sin rikedom. Soldaten menade, att det sista villkoret vore lätt, ty tige kunde han, men svårare blefve det med det första, ty en soldat måste alltid hålla sig ren och putsad, om han ville undgå straff. Prinsessorna svarade, att han kunde vara obekymrad för den saken, ty ville han blott gifva och hålla sitt löfte, så skulle de nog sörja för, att han såg lika rentvättad och nyklippt ut som hans kamrater. Då ville soldaten genast gå in på handeln, men prinsessorna bådo honom noga betänka sig först, ty bröt han sitt löfte, så kunde de ej mera räddas, om der ej i den djupa slottsgrafven uppväxte en hassel, som blef så stor, att man af dess kvistar kunde fläta en vagga, hvare det gossebarn skulle sofva, som då det uppvuxit till man kunde frälsa dem och gifva dem ro.

Soldaten svarade, att han redan hade betänkt sig, och fick han bara guld- och silfverpenningarne, så skulle han nog göra sin skyldighet. "Vare det så", sade den ena prinsessan, "men hvarje gång månen står i sitt "fyller", skola vi en natt besöka dig här, och ve både dig och oss, om du bryter ditt löfte." Derpå gaf hon soldaten anvisning på, hvarest han kunde hemta skatten, och så sväfvade de två gestalterna bort och försvunno.

Tiden gick och soldaten höll troget sitt löfte, att hvarken tvätta, kamma, klippa eller raka sig. Han såg detta oaktadt alltid ren och snygg ut, så allt hade nog gått väl, om ej hans många penningar frestat honom att lefva som en

stor herre. Detta hans lefnadssätt väckte stor uppmärksamhet och undran, så väl hos hans kamrater, som förmän, och alla sporde honom, hvarifrån han fick de penningar, han så strödde omkring sig.

Härpå ville ej soldaten lemna något svar, ty han var fast besluten att hålla sitt löfte till prinsessorna, hvilka besökte honom en natt hvarje månad, då han gick på vakt utan för slottet, och för hvarje gång visade de sig i en allt ljusare och ljusare klädebonad. Men då nu året var nära förlidet och soldaten ännu fortfor att lefva, som om han egde en guldgrufva, blandade sig hans förmän allvarsamt i saken. Han kallades flera gånger till förhör, och då han vägrade bekänna, blef han anklagad för att vara en spion, som underhölls af landets fiender, samt dömdes att hängas.

Då soldaten hörde denna dom, tänkte han vid sig sjelf, att med en sådan sakens utgång kunde prinsessorna ej vara hulpna, ty skulle de blifva räddade, så måste han lefva till årets slut, och dessutom hade han hört, att man brukade klippa håret på dem, som skulle hängas. Derför bekände han nu allt och bad att få fortsätta sitt befrielseverk, prinsessorna till fromma.

Hans förmän tyckte också, att det skulle vara en god sak, om de spökande prinsessorna ändtligen kunde komma till ro; därför skyndade de att befria soldaten ur fängelset, så att han samma natt kunde komma på vakt, ty det var just fullmåne. Men då midnatten var förbi och vakterna skulle aflösas, fanns soldaten ligga död på sin post, med omvriden hals, så näsan satt och pekade öfver ryggen. Och nu syntes det, att han på så lång tid hvarken tvättat, kammat eller klippt sig, ty smutsen låg tjock öfver hans ansigte, och hår och skägg voro hopfiltrade som "marelockar" på en häst.

Längre fram i tiden igenfylles slottsgravnen, så att säf och buskar grodde der, och då uppväxte bland dessa senare en hassel. Nu bodde i Landskrona stad en man, som visste hvad denne hasselbuske betydde, därför aktade han noga på den samme. För hvarje år som gick sköt hasseln nya kvistar, och mannen hoppades att der snart skulle vara så många, att han af dem kunde fläta en vagga; för att få ett gossebarn att lägga deri blefve väl något råd, menade mannen. Men så — ja, det är nu öfver 60 år sedan — kom befallning, att slottsgravnen skulle igenfyllas; då nedhöggs hasseln af okunniga menniskor, och dermed försvann för prinsessorna det sista hoppet om räddning, såvida ej på samma ställe en ny hasselbuske uppväxer.

Sägner.

Vättarne äro ett slägte som ej trifves öfverallt, men i hus med många barn och mycket husfolk, der ordning och tukt råder, der trifvas det. I ett sådant hus vaknade hustrun en natt och saknade sitt späda barn, som hon haft liggande på sin arm. Hon tände ljus och började söka efter den lille; hon såg då barnet ligga sofvande under sängen med moderns sko till hufvudgård. Den lille var så röd, varm och mätt, att modern lätt förstod det en liten vättemor gett henne di.

Hos allt ordentligt folk var man också förr i världen mycket mån om att vättarne skulle trifvas; intet kokhett vatten fick hällas ut i rännstenen, ty genom den hafva vättarne sin in- och utgång i huset. Skulle det någon gång, som vid byk och slag, vara rent nödvändigt att slå ut hett vatten, så var der ingen som understod sig till att göra det förrän vättarne först blifvit varnade med de brukliga orden "Akten er, goda vättar, så I ej blifven skållade!"

Det har på sina ställen händt, att man varit vårdslös med hett vatten och då fått se de vättar, som komma upp och leka med barnen när dessa äro allena, visa sig med ombundna hufvuden och illa skållade. Det hände ofta i äldre tider, att vättarne kommo upp genom golfven om nätterna och höllo gillen i rummen, medan människorna sofvo. Vaknade man då, gälde det att hålla sig tyst och stilla, ty annars afbröts gillet och vättarne försvunno. Detta var illa nog, men värre var det, om man kom till att skratta åt de små, som buro sig åt alldeles som människor. Vid sina gillen brände de sådana vättljus, som se ut som små förstenade vaxljus och hvilka man ofta hittar bland sten och grus vid stränderna.

En gång hade en ung flicka vaknat just som vättarne beredde sig till att hålla bröllop i rummet, der hon låg. Det såg alltsammans så lustigt ut; den lille presten, brudparet, gästerna, alla sågo så högtidliga ut och hade samma bruk för sig, som människor. Flickan höll sig dock tyst, ty hon ville gerna se hela bröllopet, men då vättarne satt sig till bords och två vättepigor burit in soppfaten, som ej voro större än valnötskal, så råkade bruden i hastigheten att snyta sig öfver soppan. Då skrattade flickan högt, vättarne flydde, men den lilla bruden lofvade henne i vredesmod, att flickan skulle få minnas detta skratt på sin egen hedersdag. Då

hon några år derefter skulle fira sitt bröllop, hände henne också något bra förargligt och ledsamt just som hon i kyrkan skulle gå fram för presten och vigas. Hennes mor ville visserligen påstå, att brudens skor knarrade så illa, men bruden sjelf, hon tänkte på den natt hon skrattat åt vättarne.

Man har aldrig hört, att vättar och *Goanissen* bo i samma hus, och det är ej heller så besynnerligt, ty vättarne äro små goda varelser, som blott vaka öfver husfreden och vänskapen i det hus de bebo, medan Nissen drager dit jordiska egodelar och det från andra människors förråd. Sådan rikedom kan väl bestå till en tid, men någon lycka till barn och barnbarn följer der ej med den.

Somliga människor, som ej bättre veta, tala om att de hört *Goanissen* gå och stöka, då det egentligen bara varit rå, som efterhärmat människors arbeten. Rå kan man aldrig se, men man kan hvarje natt få höra dem arbeta i verkstäder; i hus, som äro under byggnad; i brytstugor; i större kök, ja, de spinna äfven på spinnrockarne, då dessa sättes undan för någon längre tid. Derför brukar hvarje ordentlig qvinna att taga rocksnodden af hjulet orh binda den väl fast, så få rån låta rocken stå i fred. Annars göra rån hvarken ondt eller godt, undantagande att de kunna narra någon okunnig människa att se efter hvilka det är, som så arbeta. Men dervid händer ingenting annat, än att allting blir tyst tills den nyfikne gått sin väg; då börja de åter arbeta på nytt.

Då äro *Lyktmännen* förargligare, ty de föra vandraren så vilse, att han ej känner igen trakten, fast han bara går ring i ring på samma ställe. Men gräset blir för hans ögon till buskar och tistlar till höga träd, ända tills han vänder sin tröja eller ett annat plagg afvigt. *Lyktmännen* äro sådana bedrägliga landtmätare, som i lifstiden mätt falskt och nu springa omkring med lykta och kedja och försöka flytta rämärkena. Stundom är det dock bäckhästen, som skapat sig till lyktman.

Bäckhästen är mycket elak, ty icke nog med att han för folk vilse och skrattar, när han narrat en människa ut i kärr och moras, utan han, som är Necken sjelf, omskapar sig än till ett, än till ett annat, fast han vanligen visar sig som en hvitgrå häst. För längre tid tillbaka kom en bonde ut för honom, bäckhästen ville ha mannen upp på sin rygg, då det snart hade burit ut i bäcken med honom. Men bon-

den var klokare än så, ty i stället för att stiga upp på hästen, kastade han en grimma på honom, och nu fick grälle följa mannen hem. Det blef nu annat af, än att gå och göra skälmstycken, ty mannen spände honom för plogen och för tunga lass, så hästen fick bruka sina krafter, och aldrig en minut togs grimman af honom sålänge bonden kom sig ihåg. Men en dag glömde han hvem dragaren var och tog grimman af honom, då for bäckhästen af som en pil och syntes ej mer i den trakten.

Ibland omskapar han sig till ett annat djur; så hände det en gång, att en piga kom ner i kostallet och fann der en nyfödd kalf. Det var i vinterns dag, så att pigan tog kalfven och bar den in i stugan, der hon lade den under ugnen. Husbondefolket glädde sig mycket öfver den oväntade kalfven och sporde pigan om det var en tjur eller kviga. Hon visste det ej, men då hon skulle se efter, för att lemna besked derom, sprang kalfven upp och skrattade: "Hå, hå, hå, pigan kände mina nossar!" (spenar) Derpå for bäckhästen ut.

Man vet berätta om en *Hexa*, att hon kunde kärna hela pund smör i en balja vatten. När Skärtorsdag nalkades, hade alla hennes grannar brådt att gömma bakugnsrakån och det öfriga ugnstyget, något som hvarje ordentlig husmor förr i världen var mycket noggrannare med än nu för tiden. Emellertid hände det sig ej bättre för hexan en påskvecka, än att hon just då kom att ligga på barnsäng. Hennes man märkte, att hon blef så orolig ju närmare det led mot Skärtorsdag och frågade henne efter orsaken. Hon svarade i början blott, att hon hade ett angeläget göromål, som blef försummadt; men då mannen menade tro på, att hon var villig uträtta hvad det än skulle vara, så tillstod hon för honom sin ängslan öfver att ej kunna komma till Blåkulla och få höra hvad der rådslogs om.

Mannen sporde, om ej han kunde fara i hennes ställe. Jo, det kunde gå an, om han bara i allt följde de föreskrifter, hon ville gifva honom. Detta lofvade han. Så gaf hon honom sin skepnad och lemnade honom ett skätteträ, med hvilket han på lek skulle fäkta mot hexorna, men hvarje gång han högg till någon af dem, skulle han säga: "Sårt i dag, helt i morgon!" Derpå smorde hon ugnsrakån med trollsalva och underrättade mannen om, att han kom upp genom skorstenen om han sade: "Rätt upp och rätt ut öfver alla boketoppar!"

Men mannen hade alltid haft ett horn i sidan till hustruns

kamrater, och som han var soldat, så bytte han ut hustruns skätetränä mot sitt goda svärd och for åstad till Blåkulla. Der lektes och dansades, men intet var det granna lekar, och då nu hexorna började fäkta med sina skätetränä, högg soldaten med sitt svärd och måttade alltid efter hexornas näsor och öron. För hvarje hugg han gaf dem, sade han: "Helt i dag, sårt i morgon!" därför sågo hexorna hiskliga ut i synen när de kommo hem.

Nu kan en väl tänka, att soldatens hustru af alla sina kamrater blef hållen för en förräderska och stod i fara att bli straffad af dem och deras öfverherre, om hon ej straffade mannen. Derfor tog hon, der hon låg på sin bädd, två strå af sänghalmen och gjorde deraf en "tollabossa", (potatisbössa) laddade den med något trolltyg och sigtade på mannen. Men han vek undan, och väl var det, ty skottet gick tvärs igenom dörrstolpen.

I skogarne är der dock helt andra varelser, än ute på slätten. Der fins *Skogsmannen*. Han gör ej det ringaste ondt, utan bara kommer in i husen för att värma sig. Det värsta med honom är, att han tar så stor plats och att han alltid vill ligga framför ugnen. Han har så hiskligt långa ben, men ger man honom rum, så lägger han dem i ring omkring sig så godt han kan, och bemötes han vänligt, så kommer han sedan släpande med hela stora träd och vill lägga dem på spisen.

En annan skogens innevånare är *Skogsnuan* (skogsfrun). Hon synes ibland i en röd sticktröja, grönt lifestycke och blå kjol; hennes långa, gula, upplösta hår flyger omkring henne när hon far förbi. Grann är hon i ansigtet, men baktill är hon så ihålig som ett baktråg. Stundom kan man från stenhällarne uppe på Söderåsen få se en tjock imma, då vet man att hon byker sin tvätt, och ofta under åskväder höres derifrån skrällar, som om man välte med ett helt lass sten; det är hon, som då klappar linnekläder. Ibland kan man få se henne med ett barn på armen; en man har hon, säges det, fast hon är stygg till att vilja locka andra manfolk. Mannens riktiga namn är ej så lätt att utreda, ty somliga säga att hon brukar ropa på Erik; andra mena, att skogsnuan och hornuen (hornuiven) äro ett par. Men för många år sedan hände det, att en man, som i tjocka skogen brände kol, flera gånger fick besök af skogsnuan, som ville värma sig vid hans eld. Han blef förargad öfver detta och kastade en eld-

glöd på henne. Då skrek hon: "Ture Kopparbonde, mannen tog glödhatt och brände mig!" Andra säga, att hon skrek: "Svante, Svante, mannen brände mig!" Då hördes han säga: "Sjelf svara och sjelf ha!" och så blef der ett hiskligt dån i skogen, så kolaren tog till benen och sprang sin väg allt hvad han kunde och undkom faran.

En dräng såg henne en gång i Stenestad sitta på en sten och kamma sitt hår; han var länge vilse i hufvudet efter den synen. Det kunde dock ha gått värre för en annan i samma trakt. Han hade nämligen gått ut för att leta efter sin husbondes kor, och hur han letade blef det sena qvällen; vilse hade han gått och inga kor hade han funnit. Då såg han på afstånd ett ljus tindra längre inne i skogen, och i den tro att der bodde människor, gick han dit. Ja, der låg ett hus, dörren stod öppen, han trädde in och helsade god afton. Vid bordsänden, med ryggen mot stugans vägg, satt en qvinna; drängen trodde att det var husmodern, hvordan han sporde henne, om han fick låna hus öfver natten. "Det kan godt ske", svarade hon, "du kan lägga dig i den bäddade stugsängen". Han tackade och började kläda af sig och kom så att kasta sin fällknif på sängdynan. Väl tyckte han, att der hördes ett plumsande, som om knifven fallit i vatten, men trött som han var, satte han sig i sängen och sade: "Så, i Jesu namn, nu har jag gått nog i dag!" Men som han sade detta, sjönk han ned i en pöl, så vattnet stänkte upp öfver honom. I det samma var huset med allt hvad deri fans försvunnit; drängen fann sig sittande i en vattenpöl inne i skogen, och hans kläder hängde på en buske bredvid honom. Men han kunde tacka det namn han nämt, att han slapp undan som han gjorde, ty hade han lagt sig i skogsnuans säng, skulle snart hennes man kommit och plockat honom sönder.

För en mansålder sedan hände det sig i Stenestads by, att en bonde, som på ljusa dagen var ute i skogen för att se efter sina kreatur, fann ett lam, som låg helt allena vid en buske. Han tog det varsamt och bar det hem i sin stuga, der "morän" pylsade om det på bästa sätt och lät det ligga under ugnen. Senare på dagen gick mannen åter ut i skogen, då hörde han en klagande röst, som sade: "Mitt pjön, mitt pjön! Hvar är mitt pjön?" Mannen förstod nog, att det var någon som sökte och ropade efter sitt barn, men då han ingen såg, gick han hem och in i stugan. Här berättade han hvad han hört och undrade hvem det kunde vara som å ropade efter sitt barn. "Det var min mor!" skrek då lam-

met och satte af utom dörren, öfver gården och ut i skogen. Nu förstodo de alla, att det var skogsnuans barn, som hon omskapat till ett lam och som de hade vårdat. Till tack härför fingo de der i gården alltid lycka med sina kreatur, så desse voro långt vackrare än grannarnes.

I Stenestads socken finnes en hög klippa eller hall, som allmänt kallas Ellhall. Der är en *Jettestuga* inne i hallen, något som hvem som helst kan öfvertyga sig om. Men långt inne i berget är den afstängd med en jerndörr; längre än till den vågar sig ingen menniska, och många lära de heller icke ha varit, som vågat sig så långt. Ty det är icke fritt, att der icke ännu bo varelsor af jetteslägt; det är åtminstone ej länge sedan, att en man såg ett par röda skor stå i jettestugan. Det säges också allmänt, att för många år sedan hade en bonde, som egde ett stycke åker der i närheten, gått ut en söndagskväll, sedan solen gått ned, för att binda sitt korn. Som han då går der och arbetar, ser han en halfnaken qvinna, med bröstet slängda upp öfver axlarne, komma springande. Efter en stund kom jetten från Ellhall ridande fram till honom. Jetten frågade, om det nu var tid för bonden att arbeta. "Nu är det min tid, icke din", sade han. Derpå sporde jetten, om mannen sett hans hustru. Jo, det hade han; hon hade sprungit öfver ängen. Jetten satte af efter henne, och om en stund kom han till baka med qvinnan framför sig på hästen, han piskade henne så hon skrek i vildan sky.

I Skärali och Klöfvahallar har der äfven bott jettar, ty jettestugor synas ännu på båda ställena. I Skärali finnes en utskjutande klippspets, som folk här uppe kallar Hjortaknifven. Om denna förtäljes, att en dräng, som hemtat en häst från den närbelägna skogen, mötte en jette. Denne hotade att taga drängens lif, om han ej kunde lösa det dermed, att han red ut på Hjortaknifven och der vända med sin häst. Drängen försökte vågstycket och lyckades; då lät jetten honom i fred rida hem. Två af dessa jettar ha blifvit ihjelslagna och ligga begrafna i Härsnäs skog, der två långa stensättningar, med två rader stenar vid ena ändan, utvisa hvar hufvudet på liken blifvit lagda.

I Skärali växer en ört, hvars frön falla till jorden mid-sommarsnatten, klockan på slaget tolf. Kan man då upptaga dessa frön i fallet, innan de beröra marken, så blir den, som bär dem på sig, osynlig. Med dessa frön kan man äfven öppna alla lås och regler.

Förr brukade *Trollen* alltid samlas till påskgille i "Trolle-håla", men sedan de mistat hornet och pipan vid Trolle-Ljungby och dryckeshornet vid Højelycke nära Trolleholm, kunna de ej mera samlas, ty de ha nu ingenting att dricka ur, och derför ha de nu ej heller någon riktig trefnad här i Skåne. Men innan detta skedde samlades många troll till julfest under Højelycke. Detta vet man bland annat deraf, att en man från Torrlösa hade kommit upp att rida hos en af de gäster, som en julafton skulle dit. Saken var den, att mannen från nämde by hade en rättegång om sitt hemman, och för att söka sin rätt hade han vandrat upp till kungen i Stockholm. Men då det var en stor herre, som bonden processade med, stälde dennes likar så till, att domens innehåll kom att lyda sålunda: Kunde bonden komma hem innan annandag jul, så utslaget den dagen blef uppläst i kyrkan, så var hans sak vunnen, annars var den förlorad. Der var tid nog till det, ty kungen var rättvis, men genom list stälde de höge herrarne om, att bonden blef kvarhållen i kungens kök ända till julafton. Bedröfvad ville han nu vandra hem, fast han visste att hans sak redan var förlorad. Då kom der utaför staden en ryttare och erbjöd honom att sitta upp på sin häst, ty han skulle rida till Højelycke, nära Torrlösa, och fira julafton. Bonden sade tack och ja till anbudet. "Stoppa då din pipa, ty när den är utrökt, äro vi i Skåne; klockan tolf skall jag vara vid Højelycke, men känner du dig rädd, så säg dock ingenting!" sade ryttaren.

Bonden stoppade sin pipa, satte sig upp och det bar af i luften så det hvisslade efter dem. När bondens pipa var utrökt, sade ryttaren: "Se så, nu äro vi på skånska gränsen!" En stund derefter lät han bonden stiga af i närheten af sitt hem. "Gå nu in i stallet och lägg dig under hästens framben, så är du säker; men frågar dig någon i morgon, på hvad sätt du kommit hem, så kan du svara, att du ridit hos grefven af Brunkeberg!" sade trollet. Mannen lydte rådet, ty han visste naturligtvis äfven, att man helst skall undvika att se tändt ljus samma qväll man sett något öfvernaturligt väsende; men är det så, att man kommer att se ett ljus, skall man taga i lågan tre gånger, så har man intet ondt att frukta.

I Vestra Göinge härad bodde trollen på en plats som kallades af folket för Sebbaberg. Der fans förr i tiden ett åkerfält, hvars gröda hvarje år mejades af trollen, utan annan ersättning af egaren, än en tunna öl, som om aftonen före skördenatten kördes ut på fältet. Så gick det många år, till stor lättnad för folkets arbete. Men så en höst föll det en

dräng in att, sedan öltunnan var förd ut på sin gamla plats, gömma sig i närheten af fältet, för att se på hur trollen mejade korn. Vid midnattstid kommo de, anförda af en stor gubbe, som utdelade sina befallningar och sade: "Snapper gör band, jag skär för hand, lilla Vissa binder och sätter upp!" Arbetet blef gjordt; men trollen måste dock ha märkt att de blefvo bespejade, ty efter den natten skördade de aldrig mera åkerfältet.

När trollen kunna komma åt, taga de både barn och vuxna personer med sig in i bergen. Detta senare har skett i Näflinge socken, Vestra Göinge härad. Der hände det sig för flera år sedan, att en ung hustru, som ännu ej var kyrktagen efter sitt barn, satt i sin stuga och hörde — för hennes öron att tycka — klangen af fårbjellror. En smula eftertanke skulle ha sagt henne, att hon i sin belägenhet ej borde gått ut och öfver vägen, men hon tänkte blott på fåren och skydde ej att springa efter ljudet af bjellrorna. Hon sprang och sprang tills hon kom upp på en hall, i hvilken der bodde troll; klippan öppnade sig och hon kom ned till dem. Hon måste stanna der i veckor, om ej i månader, och skulle säkert fått vara der i hela sin tid, om det ej fogat sig så, att mannens får blefvo borta och han gick att söka dem just på samma klippa eller hall. Då hörde han hustrun sjunga der inne: "Ack, fräls mig härifrån, kom hit med mitt röda brudband, (brudskärp) då öppnas berget!" Nu visste mannen hvar hans unga hustru fans, och nästa torsdagsnatt tog han folk med sig dit. Försedda med rep och det röda brudskärpet kommo de till klippan; den öppnades, mannen kastade först ned bandet, sedan repet till henne, och så drogo de henne upp. I början var hon underlig och ville ej kännas vid sitt barn, men så rökades hon och blef klok igen. Hon talade då om, att der nere funnos kristna barn, hvilka voro tagna af trollen. Dessa senare satte stundom vida hattar på barnen, som då blefvo osynliga, derpå sände trollen dem ut med befallning att gå in i människornas visthus och taga kraften af alla födoämnen hem med sig till trollen, hvilka lefva deraf. Det är i synnerhet därför trollen så gerna vilja byta barn med människor, ty deras egna kunna ej uträtta denna syssla åt dem, åtminstone ej så lätt.

Ännu lefver en kvinna, som vid fyra års ålder blef bergtagen af trollen i Kullaberg. Hon hade gått ut för att plocka bär på berget, och så försvann hon. Folk uppbadades och man gick skall i tre dagar efter barnet, utan att finna det. Då var der en förståndig man, som rådde dem att låta ringa

med kyrkklockorna i Brunnby; detta skedde, och påföljande natt drömde en annan man, att flickan — hon heter Elna och bor nu i Bräcke — låg i en klyfta, der de redan sökt flera gånger. Der fans hon dock, och hon minnes ännu, att hon varit inne i berget och der fått "mjölksoapor af en jungfru."

Följande sägen berättas, om hur *Åkarps* kyrka kommit att ligga så som hon ligger, på en backe utanför byn. Åkarpsboarne hade förr alltid gått till Grefvie kyrka, men då de började finna vägen för lång, beslöt de, att sjelfve bygga sig en kyrka, som skulle ligga midt i Åkarps by. Det tyckte alla bymännen bra om, men då de sett ut platsen och börjat köra fram sten, fingo de dock märka, att der var något i vägen för deras önsknings. Ty all den sten, som kördes fram till bygnadsplatsen om dagen, blef på ett osynligt vis under natten flyttad upp på backen utanför byn. Och hur ofta bönderna än hemtade stenen tillbaka, så kom den ändå ut till backen; då insågo de, att här ej var annat att göra än bygga kyrkan der uppe, och der står hon ännu.

Det samma förtäljes om *Konga* kyrka i Onsjö härad. Det var meningen, att den skulle stå vid Ljusekull, der en kung Ljuse skall vara begrafven. Men jettekvinnorna, som bodde der, ville ej ha kyrkan på den platsen, därför buro de hvarje natt stenarne till den plats i *Konga*, der nu kyrkan står.

Risebergå kyrka i Norra Åsbo härad skall vara bygd af en jette, som hette Rise. Han lär vara begrafven i närheten af kyrkan under en stor sten, men hans hustru, som hette Väna, ligger begrafven i Vänamosse vid Herrevadskloster. För många år sedan ville några män försöka att gräfvu upp hennes kista, men Rise märkte detta, der han låg, och ropade: "Väna, Väna. vänd dig om, eljes ta de din guldbrossa!" (bröstsmykke) Då hördes ett stort buller och dån nere i mossen; det var Väna, som vände sig så hon kom att ligga på magen, och i denna ställning ligger hon ännu.

"På kungsgården *Tomarp* i Norra Åsbo härad bodde för långliga tider sedan en herremann och hans fru, de hade helt olika sinnen. Herremannen var en from och "skickelig" man, men frun hon kunde mer än äta med munnen, det visste alla. En söndagsmorgon, då det var "böst" väder, klagade herremannen öfver den långa väg de hade till kyrkan i *Qvi-dinge*, han skulle dit, men han tyckte det var besvärligt. Då

sade hans fru: "Du behöfver ej gå till kyrkan, ty hon kan komma till dig, så mycket kan jag väl göra."

"Det vill jag se, innan jag tror det", svarade mannen.

Nå, frun gjorde sina konstver, och innan en visste ordet af kommo der fyra möss — för herremannens öga att tycka, men det förstås att det var helt annat "tyale" — dragande med Qvidinge kyrka och stälde henne midt för herremannens fönster, så han blott behöfde gå öfver sin gårdsplan för att komma dit. Efter gudstjenstens slut — det förstås, att presten och hela församlingen var der inne — drogo åter de fyra mössen — andra säga dock att det var två hönor — bort med kyrkan och satte henne på sitt gamla ställe, men hur det nu var, kom hon att stå snedt, och det lär hon stå än i dag.

Denna fru hade sin släkt i Danmark, så hon for ofta dit, men alltid lät hon höns eller möss draga sig genom luften. En gång steg hon i höjden vid Stenestads kyrka och styrde kurs mot Dagstorp, hvars kyrka dittills anses ligga högst bland Skånes kyrkor. Frun visste dock bättre, ty hon höll samma höjd öfver slätten som den höjd, på hvilken Stenestads kyrka står; dennas fotsten ligger i lika höjd med Dagstorps kyrkas torn. Men hon hade dock styrt något för lågt, ty vagnen stötte här mot tornspiran.

Herremannen tyckte ej om sin hustrus konstver, men hon höll i med dem, och en dag, då mannen önskade sig nybakadt bröd, sände hon på samma väg efter dylikt från Helsingör, och det kom varmt fram. En gång ville hon visa honom, att hon på långt afstånd förmådde stanna alla godsets dragare der de gingo för plog och årder. Det lyckades henne äfven med alla, utom två par. Det ena var två tvillingoxar, och drängen, som plöjde med det andra paret, hade satt flygrönn i plogen; hvarken öfver den eller tvillingdjur har trolltyg magt. Till sist ledsnade mannen vid sin hustrus myckna trolleri och lät lefvande inmura henne i en vägg der i gården.

Det är icke så fasligt länge sedan, att i Kristianstad bodde en fru — som alltid var så mån om att komma i kyrkan julottan. En julafton tillsade hon sitt husfolk att passa på, att ej hon och de alla kommo att sofva öfver sig och försumma ottan. Folket och hon lade sig, alla somnade och sofvo länge. Men så vaknade frun dervid, att hon tyckte det ringde till julottan. Hon upp och i kläderna; der lyste ljus ur kyrkfönsterna, så hon trodde alla voro gångna till gudstjensten och att blott hon försofvit sig. Man bru-

kade i den tiden sidenkåpor, frun fick sin på sig i en hast och skyndade sig till kyrkan. Då hon kom dit in voro alla bänkar fulla med folk, och presten stod på predikstolen. Men frun undrade, ty hon kände ingen i hela församlingen. Då hon satt sig i sin bänk, ville hon spörja sin sidokamrat om något, men denna svarade: "Hade du ej varit min dotterdotter, hade jag bitit näsan af dig!" Nu förstod frun i hvad sällskap hon kommit och for ur kyrkan, men de döda voro så i hack och häl efter henne, att de refvo sidenkåpan af henne, och den blef i kyrkan. Då hon kom hem var det något öfver midnatt.

